

SYBA

May
2016

YJ-4021

Con. 91-16.

Foundation Course - Part II
(3 Hours)

[Total Marks : 100]

- N.B. :** (1) Question No. 6 from **Section I** and Question No. 12 from **Section II** are **compulsory**.
(2) Attempt any **three** questions from Question Nos. 1 to 5 from **Section I** and attempt any **three** questions from Question Nos. 7 to 11 from **Section II**.
(3) **Figures** to the **right** indicate **full marks**.
(4) **Both** Sections should be written in the **same** answer book.

Section I

1. Explain the violation of Women Rights. 12
2. Explain the causes of environmental degradation in detail. 12
3. What is Science ? Explain its nature. 12
4. Explain verbal and non-verbal communication. 12
5. What is Right to Health ? Explain its determinants. 12
6. Write short notes on (any **two**) :— 14
 - (a) National Commission for scheduled castes and scheduled tribes.
 - (b) Disaster Management.
 - (c) Interview.
 - (d) Free-education.

Section II

7. Explain the consumer Protection Act, 1986. 12
8. Explain in detail Moral responsibility of man towards environment. 12
9. What is LASER Technology ? Explain its application. 12
10. What is Public Interest Litigation ? Explain its importance in India. 12
11. Give the features of rural society. 12
12. Write short notes (any **two**) :— 14
 - (a) Right to Information
 - (b) Space Technology
 - (c) Disadvantages of Sonography
 - (d) Motivation theory

[TURN OVER]

①

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना :** (१) विभाग १ मधील प्रश्न क्रमांक ६ आणि विभाग २ मधील प्रश्न क्रमांक १२ हे अनिवार्य आहेत.
 (२) विभाग १ मधील प्रश्न क्रमांक १ ते ५ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. विभाग २ मधील प्रश्न क्रमांक ७ ते ११ पैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.
 (३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (४) दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत सोडवा.

विभाग १

१. स्त्रियांच्या हक्कांच्या उल्लंघनाचे वर्णन करा. १२
२. पर्यावरणाच्या न्हासाची कारणे सविस्तर सांगा. १२
३. विज्ञान म्हणजे काय ? विज्ञानाचे स्वरूप स्पष्ट करा. १२
४. मौखिक व अमौखिक संज्ञापन स्पष्ट करा. १२
५. आरोग्य हक्क म्हणजे काय ? त्याचे घटक सांगा. १२
६. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-- १४

(अ) अनुसूचित जाती-जमातीसाठी राष्ट्रीय आयोग	(क) मुलाखत
(ब) आपत्ती व्यवस्थापन	(ड) मुक्त शिक्षण.

विभाग २

७. ग्राहक संरक्षण कायदा-१९८६ स्पष्ट करा. १२
८. पर्यावरणाप्रती मानवाची नैतिक जबाबदारी सविस्तर मांडा. १२
९. लेसर तंत्रज्ञान म्हणजे काय ? त्याचे उपयोग सांगा. १२
१०. जनहित याचिका म्हणजे काय ? भारतात त्याचे महत्त्व सांगा. १२
११. ग्रामीण समाजाची वैशिष्ट्ये सांगा. १२
१२. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-- १४

(अ) माहिती अधिकार	(क) सोनोग्राफीचे दुष्परिणाम
(ब) अवकाश तंत्रज्ञान	(ड) प्रेरणा सिद्धांत.

N.B. : (1) Attempt **all** questions.

(2) **All** questions carry **equal** marks.

1. (a) What is the online Journalism ? Why it is so important now days ?
 Explain with examples.

OR

- (b) Discuss the historical background of Print Journalism.

2. (a) Define 'Journalism'. Discuss the role of Journalism to create the awareness among the society.

OR

- (b) Write a letter to the Editor discussion about the reservations policy in the education.

3. (a) Describe a set-up of the Newspaper Organisation with their functions.

OR

- (b) Discuss the code of conducts given by Press Council of India.

4. (a) What is News' ? When an happening becomes the news ? Elaborate your answer with examples.

OR

- (b) Define Feature story. Write a feature story on Agriculture in India.

5. Write short notes on any **two** of the following :—

- (a) Newspaper article
- (b) Freedom of the Press
- (c) Beat reporter
- (d) Editor
- (e) Supplements of the Newspaper.

[TURN OVER]

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. (अ) 'ऑनलाईन' पत्रकारिता म्हणजे काय ? सध्याच्या काळात ती का महत्त्वाची आहे ? सोदाहरणासह स्पष्ट करा.

किंवा

(ब) मुद्रीत पत्रकारितेची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी चर्चा करा.

२. (अ) पत्रकारितेची व्याख्या करा. समाजामध्ये जनजागृती करण्यात पत्रकारिता कशी महत्त्वाची भूमिका बजावते, याची चर्चा करा.

किंवा

(ब) शिक्षणक्षेत्रात आरक्षण धोरण या विषयाची चर्चा करणारे संपादकाला एक पत्र लिहा.

३. (अ) वर्तमानपत्र कार्यालयाची संरचना व कार्य याचे वर्णन करा.

किंवा

(ब) भारतीय पत्र परिषदेने दिलेली आचारसंहिता चर्चा करा.

४. (अ) बातमी म्हणजे काय ? एखादी घटना बातमी कधी बनते ? आपण आपले उत्तर सविस्तरपणे सोदाहरण लिहा.

किंवा

(ब) रुपक वृत्ताची व्याख्या करा. भारतातील शेती या विषयावर रुपक वृत्त लिहा.

५. कोणत्याही दोनवर टीपा लिहा :--

(अ) वर्तमानपत्रातील लेख

(ब) वर्तमानपत्राचे स्वातंत्र्य

(क) वार्ताहर क्षेत्र

(ड) संपादक

(इ) वर्तमानपत्राच्या पुरवण्या.

-----S-----

(3 Hours)

[Total Marks : 100

N.B. : (1) All questions are compulsory.

(2) Figures to the right indicate full marks.

1. (a) Fill in the blanks :— 6
 - (i) A person who decodes in called _____.
(Sender / Receiver)
 - (ii) Receiver sends _____ to sender. (Feed back, Message)
 - (iii) Sender sends the _____ (Message / Feed back).
- (b) Correct the following sentences :— 6
 - (i) Monica's maternal uncle was injured in car accident.
 - (ii) Prema is an honest girl, aren't she ?
 - (iii) Johnney is so much weak to walk.
2. Write short notes on any **four** of the following :— 20

(a) Decoding	(b) Receiver	(c) Agenda
(d) Conference	(e) Interview	(f) Listening.
3. Discuss in detail psychological barriers to Communication. 10
OR
Discuss in detail any two types of interviews.
4. Write a letter of application in response to the following advertisement :— 10
"Wanted Sales Executive" Candidate should be a graduate, smart and result oriented. The candidate having knowledge of computer will be preferred. Write to Box No. 402, c/o Times of India, S. V. Road, Kalina, Mumbai – 400 035. (Give your biodata)
5. Write any **four** letters out of the following :— 24
 - (a) Draft an attractive sales letter for 'Airo Fan'
 - (b) Draft RTI Queries for the following situation :—
'Your application for an educational loan is rejected'.
 - (c) You have purchased an ABC computer. It is not working. Draft redressal letter.
 - (d) You have placed an order for 12 dozen watches by paying Rs. 15,000/-. The supplier assured to deliver your order within 3 days. You have not received after 7 days. Write a complaint letter.
 - (e) You have received a complaint letter from your customer. He claims that ABC washing machine is not working properly. He wants replacement for this. Draft a letter refusing his claim.
 - (f) Draft an attractive sales letter for 'ABC Mobile'.
6. (a) Draft an individual report for 'The condition of Roads in Thane City'. 6
(b) Draft the Notice and Agenda for tenth Board Meeting of a Company. Also draft a carefully worded resolutions for any two items on the Agenda. 8
7. Draft a report on any **one** of the following :— 10
 - (a) Importance of Higher Education
 - (b) Corruption in Higher Education.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
(२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- १.(अ) रिकाम्या जागी योग्य शब्द लिहा :- ६
 (१) जी व्यक्ती विसंकेतन करते त्यास ----- म्हणतात. (प्रेषक / संदेश ग्राहक).
 (२) संदेश ग्राहक प्रेषकाकडे ----- पाठवितो (संदेश / प्रतिक्रिया).
 (३) प्रेषक ----- पाठवितो (संदेश / प्रतिक्रिया).
 (ब) खालील वाक्ये बरोबर लिहा :- ६
 (१) Monica's maternal uncle was injured in car accident.
 (२) Prema is an honest girl, aren't she ?
 (३) Johny is so much weak to walk.
२. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा :- २०
 (अ) निसंकेतन (ब) संदेश ग्राहक (क) विषयसूची
 (ड) परिषद (इ) मुलाखत (फ) श्रवण.
३. संप्रेषणातील मानसशास्त्रीय अडथळ्यांची चर्चा करा. १०
 किंवा
 कोणत्याही दोन प्रकारच्या मुलाखतीची विस्तृत चर्चा करा.
४. खालील जाहिरातीस उद्देशून अर्ज लिहा :- १०
 'विक्री अधिकारी पाहिजेत'. उमेदवार पदवीधर चुणचुणीत व लक्ष साध्य करणारा हवा. संगणकाचे ज्ञान असणाऱ्या उमेदवारास प्राधान्य दिले जाईल. पेटी क्र. ४०२, द्वारा टाइम्स ऑफ इंडिया, एस.व्ही. रोड, कालीना, मुंबई-४०० ०३५ (सोबत बायोडेटा द्या).
५. खालीलपैकी कोणतीही चार पत्रे लिहा :- २४
 (अ) 'ऐरो पंखा' विक्रीसाठी एक आकर्षक विक्रीपत्र लिहा.
 (ब) खालील कारणाकरिता माहितीच्या अधिकाराखाली चौकशी पत्र लिहा :-
 'तुमचा शैक्षणिक कर्जाचा अर्ज नाकारण्यात आला आहे.'
 (क) तुम्ही अबक संगणक विकत घेतला आहे. तो चालत नाही. पैसे परत मिळण्याकरिता पत्र लिहा.
 (ड) तुम्ही रु. १५,०००/- जमा करून १२ डझन घड्याळे पुरविण्याची मागणी केली आहे. पुरवठा दराने तुमची मागणी ३ दिवसात पूर्ण करण्याचे आश्वासन दिले. ७ दिवसानंतरही तुम्हाला ती पुरविण्यात आलेली नाही. एक तक्रार पत्र लिहा.
 (इ) तुमच्या ग्राहकाने तुम्हाला एक तक्रारपत्र पाठविले आहे. तो असे म्हणतो की अबक वॉशिंग मशीन बरोबर चालत नाही. त्यांचा दावा खोडून काढणार पत्र लिहा.
 (फ) 'अबक भ्रमणध्वनी' करिता एक आकर्षक विक्रीपत्र लिहा.
- ६.(अ) 'ठाणे शहरातील रस्त्यांची अवस्था' यावर एक वैयक्तिक अहवाल सादर करा. ६
 (ब) एका कंपनीच्या दहाव्या सभेची सूचना व विषयसूची तयार करा. तसेच विषय सूचीतील कोणत्याही दोन विषयांवर ठराव तयार करा. ८
७. खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर अहवाल तयार करा :- १०
 (अ) उच्च शिक्षणाचे महत्त्व (ब) उच्च शिक्षणातील भ्रष्टाचार.

- N.B. :** (1) All questions are **compulsory**.
 (2) **Figures** to the **right** indicate **full marks**.
 (3) Answers to **both** the sections should be written in the **same** answer-book.

Section I

1. Briefly explain the following terms (any **five**) :— 10

(a) Public Relation	(f) Zipping and Zapping
(b) Salesmanship	(g) Media survey
(c) Political Advertising	(h) Television Rating Points
(d) Primary Advertising	(i) ASCI
(e) Media Mix	(j) AAAI
2. Answer the following (any **three**) :— 30
 - (a) What is advertising ? Explain its features.
 - (b) Explain the merits and demerits of T.V. advertising.
 - (c) What are different forms of outdoor advertising ?
 - (d) Explain the impact of advertising on consumer price.
 - (e) How does advertising raise standard of living ?
 - (f) Give various services offered by an advertising agency.
3. Write short notes on (any **two**) :— 10

(a) Active participants in advertising.	(c) Waste in advertising.
(b) Tools of IMC.	(d) Ethics in advertising.

Section II

4. Briefly explain the following terms (any **five**) :— 10

(a) Advertising campaign	(f) Consumer psychology
(b) Market segmentation	(g) Visualisation
(c) DAGMAR model	(h) Selling Points
(d) UDP	(i) Logo
(e) Advertising appeal	(j) Slogan
5. Answer the following (any **three**) :— 30
 - (a) What are the bases of market segmentation ?
 - (b) Describe the methods of framing the advertising budget.
 - (c) What are the essentials of good copy writing ?
 - (d) What is a headline ? Explain its significance.
 - (e) What is a layout ? Explain its features.
 - (f) Give post testing methods of evaluating advertising effectiveness.
6. Write short notes on (any **two**) :— 10

(a) AIDA formula.	(c) Buying Motives.
(b) Functions of Illustration.	(d) Factors affecting Consumer Psychology.

[TURN OVER]

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 (२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (३) दोन्ही विभागांच्या उत्तरपत्रिका एकत्र बांधाव्यात.
 (४) मूळ इंग्रजी प्रश्न प्रमाण मानावेत.

विभाग १

१. खालील संज्ञा स्पष्ट करा (कोणत्याही पाच) :--

(अ) जनसंपर्क	(फ) झिपिंग आणि झॉपिंग
(ब) विक्रेते कसब	(ग) माध्यम सर्वेक्षण
(क) राजकीय जाहिरात	(ह) टी.आर.पी.
(ड) प्राथमिक जाहिरात	(ई) ए.एस्.सी.आय.
(इ) माध्यम संमिश्रता	(ज) ए.ए.ए.आय.

१०

२. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणत्याही तीन) :--

- (अ) जाहिरात म्हणजे काय ? तिची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 (ब) दूरदर्शन जाहिरातीचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.
 (क) बाह्य जाहिरातीचे वेगवेगळे प्रकार कोणते ?
 (ड) जाहिरातीचा ग्राहक मूल्यावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.
 (इ) जाहिरातीमुळे जीवनमान कसे उंचावते ?
 (फ) जाहिरात संस्था कोणकोणत्या सेवा देऊ शकते ?

३०

३. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :--

(अ) जाहिरातीतील सक्रिय सहभागी	(क) जाहिरातीतील अपव्यय
(ब) IMC तील साधने	(ड) जाहिरातीतील नितीमूल्ये

१०

विभाग २

४. खालील संज्ञा स्पष्ट करा (कोणत्याही पाच) :--

(अ) जाहिरात मोहिम	(फ) ग्राहकांची मानसिकता
(ब) जाहिरात विभागणी	(ग) दृश्यमानता
(क) डीएजीएमएआर आराखडा	(ह) विक्री प्रेरणा
(ड) विक्रीचे वैशिष्ट्यपूर्ण साधन	(ई) आकृती ठसा
(इ) जाहिरातीतून आवाहन	(ज) घोषवाक्य

१०

५. खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणत्याही तीन) :--

- (अ) बाजार विभागणीचे प्रकार कोणते ?
 (ब) जाहिरातीचे अंदाजपत्रक बनविण्याच्या पद्धती विशद करा.
 (क) मजकूर लिखाणाच्या आवश्यक बाबी कोणत्या ?
 (ड) मथळा म्हणजे काय ? त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 (इ) जाहिरात आराखडा म्हणजे काय ? त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 (फ) जाहिरातीचा परिणाम मूल्यांकनाच्या जाहिरात प्रसिद्धीनंतरच्या चाचण्या लिहा.

३०

६. संक्षिप्त टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :--

(अ) ए.आय.डी.ए. सूत्र	(क) क्रयप्रेरणा
(ब) जाहिरातीतील चित्राचे कार्य	(ड) ग्राहकांच्या मानसिकतेवर परिणाम करणारे घटक

१०

SYBA

Psychology—Pap-II
Social Psychology
(3 Hours)

May
2016

YJ-4937

Con. 134-16.

[Total Marks : 100]

- N.B. :** (1) Attempt any **five** questions.
(2) All questions carry **equal** marks.

1. Explain the scientific nature and evolution of Social Psychology. **20**
2. Write short notes on any **four** of the following :— **20**
 - (a) The impact of schemes on Social Cognition
 - (b) Anchoring and Adjustment heuristics
 - (c) Automatic processing of Social thoughts
 - (d) The Optimistic bias
 - (e) Counter factual thinking
 - (f) Influence of Affect on Cognition.
3. (a) Describe in detail various channels of non-verbal communication. **10**
(b) Write a detailed note on cognitive approach to impression formation and tactics of impression management. **10**
4. Explain the factors that influence attitudes development and factors that contribute to resistance to persuasion. **20**
5. Define stereotype prejudice and discrimination. What is the origin of stereotyping and how members of different groups perceive inequality ? **20**
6. (a) Write in detail about the role of similarity and mutual liking in interpersonal attraction. **10**
(b) Write a detailed note on close relationships. **10**
7. Write short notes on any **four** of the following :— **20**
 - (a) Cohesiveness, groupsize and conformity
 - (b) The basis of conformity
 - (c) Compliance tactics based on commitment
 - (d) Compliance tactics based on Reciprocity
 - (e) Compliance tactics based on Scarcity
 - (f) Resisting Destructive Obedience.
8. Define pro social behaviour. What are the different views that explain helping behaviour ? **20**
9. Describe some useful techniques for prevention and control of violence (aggression). **20**
10. Explain the steps in decision making by group. What are the problems and pitfalls of group decision making. **20**

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांस समान गुण आहेत.

१. सामाजिक मानसशास्त्राचे वैज्ञानिक स्वरूप व उक्रान्ती स्पष्ट करा. २०
२. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :- २०
 - (अ) सामाजिक बोधनावरील योजनांचा प्रभाव
 - (ब) प्रारंभ व जुळवणूकीचा नवगामी विचार
 - (क) सामाजिक विचारांची स्वयंचलित प्रक्रिया
 - (ड) आशावादी कल
 - (इ) प्रतिवस्तुस्थिती विचार
 - (फ) भावावेगाचा बोधनावरील परिणाम.
३. (अ) अशाब्दिक संप्रेषणाच्या विविध मार्गांचे सविस्तर वर्णन करा. १०
- (ब) प्रभाव निर्मिती व प्रभाव व्यवस्थापनावर सविस्तर टीप लिहा. १०
४. अभिवृत्ती विकासावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करून, पाठपुरावा करणाऱ्या संदेशवाहनात प्रतिकार करणारे घटक लिहा. २०
५. साचेबद्धता, पूर्वग्रह व भेदभाव यांची व्याख्या द्या, साचेबद्धतेचा उगम कोणता विविध समूहातील सदस्य विषमतेचे कसे आकलन करतात ? २०
६. (अ) आंतरव्यक्ती आकर्षणातील, सारखेपणा व परस्परांची आवड यांची भूमिका यावर सविस्तर लिहा. १०
- (ब) घनिष्ठ नातेसंबंधावर सविस्तर टीप लिहा. १०
७. टीपा लिहा (कोणत्याही चार) :- २०
 - (अ) संसक्ती (Cohesiveness) समूह आकार व अनुसारिता
 - (ड) परस्परतेवर आधारित अनुपालन तंत्रे
 - (ब) अनुसारितेचा आधार
 - (इ) तुटवड्यावर आधारित अनुपालन तंत्रे
 - (क) वचनबद्धतेवर आधारित अनुपालन तंत्रे
 - (फ) विघातक अज्ञापालनास प्रतिकार.
८. समाजअनुकूल वर्तनाची व्याख्या द्या. मदतीचे वर्तन स्पष्ट करणारे विविध मतप्रवाह कोणते ? २०
९. आक्रमकता प्रतिरोध व नियंत्रण करणाऱ्या काही उपयुक्त तंत्रांचे वर्णन करा. २०
१०. समूहाच्या निर्णय प्रक्रियेतील टप्पे स्पष्ट करा. समूहाच्या निर्णयप्रक्रियेतील समस्या व त्रुटी कोणत्या ? २०

Con. 140-16.

SYBA
Psychology - Pap. III
Development Psychology
 (3 Hours)

May
2016

YJ-4747

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Attempt any **five** questions.
 (2) All questions carry **equal** marks.

1. Explain in detail life span development. 20
2. (a) Describe in detail the stages of prenatal development. 10
 (b) Describe the factors that influence prenatal environment. 10
3. Describe in detail the physical growth and motor development during infancy. 20
4. Write a detailed note on language development during infancy. 20
5. Write short notes on any **four** of the following :— 20
 - (a) Temperament during infancy.
 - (b) Culture and attachment styles.
 - (c) Reciprocal Socialization.
 - (d) Relationship between infant and care giver.
 - (e) Social development in infancy.
 - (f) Emotional development in infancy.
6. Write short notes on any **four** of the following :— 20
 - (a) Brain growth and cognitive development in preschool years.
 - (b) Resolving conflicts in preschool years.
 - (c) Social learning approaches to gender identity in preschool years.
 - (d) Effective parenting in preschool period.
 - (e) Psychological maltreatment in preschool years.
 - (f) Social learning approach to moral development in preschool years.
7. Discuss information processing approach to cognitive development during preschool years. 20
8. (a) Describe physical development and health during middle childhood. 10
 (b) Explain schooling and education trends in middle childhood. 10
9. "Making friends is one of the most important mission of middle childhood". Discuss. 20
10. Explain some of the psychological difficulties faced by adolescents and write a note on juvenile delinquency. 20

Con. 140-YJ-4747-16.

2

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. जीवनकाल विकास सविस्तर स्पष्ट करा. २०
२. (अ) जन्मपूर्व विकासातील टप्पे सविस्तर वर्णन करा. १०
(ब) जन्मपूर्व परिवेशावर परिणाम करणारे घटक वर्णन करा. १०
३. अर्भकावस्थेतील शारिरीक वाढ व कारक विकास सविस्तर वर्णन करा. २०
४. अर्भकावस्थेतील भाषिक विकासावर सविस्तर टिपा लिहा. २०
५. टिपा द्या (कोणत्याही चार) :- २०
(अ) अर्भकावस्थेतील स्वभावधर्म
(ब) संस्कृति व जिह्वाळाशैली
(क) परस्परपुरक (Reciprocal) सामाजिकरण.
(ड) अर्भक व निगावाहकातील नातेसंबंध.
(इ) अर्भकावस्थेतील सामाजिक विकास.
(फ) अर्भकावस्थेतील भावनिक विकास.
६. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा :- २०
(अ) पूर्वशाला कालीन मेंदूची वाढ व बोधन विकास.
(ब) पूर्वशाला कालीन संघर्ष सोडविणे.
(क) पूर्वशाला कालीन लिंग ओळखीबाबत सामाजिक अध्ययन दृष्टीकोन.
(ड) पूर्वशाला कालीन परिणामकारक पालकत्व.
(इ) पूर्वशाला कालीन मानसिक दुर्वर्तन.
(फ) पूर्वशाला कालीन नैतिक विकासाबाबत, सामाजिक अध्ययन दृष्टीकोन.
७. पूर्वशाला कालातील बोधन विकासाबाबत माहिती प्रक्रिया दृष्टीकोनाची चर्चा करा. २०
८. (अ) मध्यबाल्यावस्थेतील शारिरीक विकास व आरोग्याचे वर्णन करा. १०
(ब) मध्यबाल्यावस्थेतील शाळा व शैक्षणिक प्रवाहाचे (trends) वर्णन करा. १०
९. “मध्यबाल्यावस्थेत मित्र तयार करणे हे सर्वात महत्त्वाचे मिशन असते” चर्चा करा. २०
१०. किशोराला सामोरे जाव्या लागणाऱ्या मानसिक अडचणी स्पष्ट करून, बालगुन्हेगारीवर टीप लिहा. २०

SYBAPhilosophy — Pap. II
Socio-Political Philosophy
(3 Hours)May
2016

YJ-4838

[Total Marks : 100

- N.B.** (1) From **Section - I**, Attempt any **two** questions from Question Nos. 1 to 4 and Question No. 5 is **Compulsory**.
- (2) From **Section - II**, Attempt any **two** questions from Question Nos. 6 to 9 and Question No 10 is **Compulsory**.
- (3) **Figures to the right indicate full marks.**

Section - I

1. Explain Aristotle's views on the status of Women. 16
2. What is Sarvodaya ? Explain thoughts of Mahatma Gandhiji about Sarvodaya. 16
3. What is Pacifism ? Explain its types and strategies. 16
4. State the views of Russell on family and marriage. 16
5. Write notes on any **two** of the following :— 18
 - (a) Liberal Feminism
 - (b) Social obligation of the poor - Peter Singer
 - (c) Principles of Just War
 - (d) Multiculturalism - Will Kymlicka.

Section - II

6. Explain in detail Thomas Hobbes' Social Contract theory. 16
7. What is meant by Dialectical Materialism ? Describe the social classes in capitalist societies as put forth by Karl Marx. 16
8. Elaborate John Rawls doctrine of Justice as fairness. 16
9. Explain the concept of Liberty and state the views of J.S. Mill on Liberty. 16
10. Write notes on any **two** of the following :— 18
 - (a) Importance of Political Philosophy
 - (b) Anarchism by Paul Wolf
 - (c) Dr. Ambedkar's doctrine of social justice
 - (d) Plato's views on Absolute Obedience.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना :** (१) विभाग १ मधील प्रश्न क्रमांक १ ते ४ मधून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा आणि प्रश्न क्रमांक ५ सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (२) विभाग २ मधील प्रश्न क्रमांक ६ ते ९ मधून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा आणि प्रश्न क्रमांक १० सोडविणे अनिवार्य आहे.
- (३) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- (४) आवश्यक वाटल्यास इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहावी.

विभाग - १

१. स्त्री दर्जाविषयी ऑरिस्टॉटलचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा. १६
२. सर्वोदय म्हणजे काय ? महात्मा गांधीजींचे सर्वोदयाविषयीचे विचार स्पष्ट करा. १६
३. शांततावाद म्हणजे काय ? त्याचे प्रकार व डावपेच स्पष्ट करा. १६
४. कुटुंब आणि विवाह याविषयी रसेलचे विचार स्पष्ट करा. १६
५. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :- १८
 - अ) उदारमतवादी स्त्रीवाद
 - ब) गरीबांप्रती सामाजिक उत्तरादायित्व - पिटर सिंगर
 - क) न्याय युद्धाचे तत्त्व
 - ड) बहुसांस्कृतिकवाद - विल किम्लीका.

विभाग - २

६. थॉमस हॉब्जचा सामाजिक करार सिध्दांत सविस्तर स्पष्ट करा. १६
७. द्वांत्मक भौतिकवाद म्हणजे काय ? कार्ल मार्क्सने सांगितलेल्या भांडवलशाही समाजव्यवस्थेतील सामाजिक वर्गांचे वर्णन करा. १६
८. जॉन रॉलचे निःपक्षपाती न्याय (Justice as Fairness) ह्या सिध्दांताचे विस्तृतपणे विवेचन करा. १६
९. स्वातंत्र्याची संकल्पना स्पष्ट करा आणि जे. एस. मिल्लचे स्वातंत्र्याविषयीचे विचार सांगा. १६
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :- १८
 - अ) राजकीय तत्त्वज्ञानाचे महत्त्व
 - ब) पॉल वुल्फप्रणीत अराज्यवाद
 - क) डॉ. आंबेडकरांचा सामाजिक न्याय सिध्दांत
 - ड) कायद्याचे निरपेक्ष पालन विषयक प्लेटोचा दृष्टिकोन.

Con. 140-16.

SYBA
Psychology – Pap-III
Development Psychology
 (3 Hours)

May
2016

YJ-4747

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Attempt any **five** questions.
 (2) All questions carry **equal** marks.

1. Explain in detail life span development. 20
2. (a) Describe in detail the stages of prenatal development. 10
 (b) Describe the factors that influence prenatal environment. 10
3. Describe in detail the physical growth and motor development during infancy. 20
4. Write a detailed note on language development during infancy. 20
5. Write short notes on any **four** of the following :— 20
 - (a) Temperament during infancy.
 - (b) Culture and attachment styles.
 - (c) Reciprocal Socialization.
 - (d) Relationship between infant and care giver.
 - (e) Social development in infancy.
 - (f) Emotional development in infancy.
6. Write short notes on any **four** of the following :— 20
 - (a) Brain growth and cognitive development in preschool years.
 - (b) Resolving conflicts in preschool years.
 - (c) Social learning approaches to gender identity in preschool years.
 - (d) Effective parenting in preschool period.
 - (e) Psychological maltreatment in preschool years.
 - (f) Social learning approach to moral development in preschool years.
7. Discuss information processing approach to cognitive development during preschool years. 20
8. (a) Describe physical development and health during middle childhood. 10
 (b) Explain schooling and education trends in middle childhood. 10
9. “Making friends is one of the most important mission of middle childhood”. Discuss. 20
10. Explain some of the psychological difficulties faced by adolescents and write a note on juvenile delinquency. 20

[TURN OVER

Con. 140-YJ-4747-16.

2

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. जीवनकाल विकास सविस्तर स्पष्ट करा. २०
२. (अ) जन्मपूर्व विकासातील टप्पे सविस्तर वर्णन करा. १०
(ब) जन्मपूर्व परिवेशावर परिणाम करणारे घटक वर्णन करा. १०
३. अर्भकावस्थेतील शारीरिक वाढ व कारक विकास सविस्तर वर्णन करा. २०
४. अर्भकावस्थेतील भाषिक विकासावर सविस्तर टिपा लिहा. २०
५. टिपा द्या (कोणत्याही चार) :- २०
(अ) अर्भकावस्थेतील स्वभावधर्म
(ब) संस्कृति व जिव्हाळाशैली
(क) परस्परपुरक (Reciprocal) सामाजिकरण.
(ड) अर्भक व निगावाहकातील नातेसंबंध.
(इ) अर्भकावस्थेतील सामाजिक विकास.
(फ) अर्भकावस्थेतील भावनिक विकास.
६. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर टिपा लिहा :- २०
(अ) पूर्वशाला कालीन मेंदूची वाढ व बोधन विकास.
(ब) पूर्वशाला कालीन संघर्ष सोडविणे.
(क) पूर्वशाला कालीन लिंग ओळखीबाबत सामाजिक अध्ययन दृष्टीकोन.
(ड) पूर्वशाला कालीन परिणामकारक पालकत्व.
(इ) पूर्वशाला कालीन मानसिक दुर्वर्तन.
(फ) पूर्वशाला कालीन नैतिक विकासाबाबत, सामाजिक अध्ययन दृष्टीकोन.
७. पूर्वशाला कालातील बोधन विकासाबाबत माहिती प्रक्रिया दृष्टीकोनाची चर्चा करा. २०
८. (अ) मध्यबाल्यावस्थेतील शारीरिक विकास व आरोग्याचे वर्णन करा. १०
(ब) मध्यबाल्यावस्थेतील शाळा व शैक्षणिक प्रवाहाचे (trends) वर्णन करा. १०
९. “मध्यबाल्यावस्थेत मित्र तयार करणे हे सर्वात महत्वाचे मिशन असते” चर्चा करा. २०
१०. किशोराला सामोरे जाव्या लागणाऱ्या मानसिक अडचणी स्पष्ट करून, बालगुन्हेगारीवर टीप लिहा. २०

SYBA

May
2016

YJ-4373

Con. 96-16.

Economics - Pap. II

(3 Hours)

[Total Marks : 100]

Macro Economics

N.B. : (1) Attempt any five questions choosing not more than three questions from each section .

(2) **Figures** to the **right** indicate **full** marks.

(3) Draw **neat** diagrams wherever **necessary**.

Section I

1. Answer any two of the following :—

20

(a) Explain the nature and scope of Macroeconomics.

(b) Discuss the phrases of Trade Cycle.

(c) Explain the principle of effective demand.

(d) Discuss the velocity of circulation of money.

2. Answer any two of the following :—

20

(a) Discuss the concepts of National income.

(b) Explain the circular flow of National income.

(c) Explain the merits and demerits of macro economics.

3. Answer any two of the following :—

20

(a) Discuss the subjective and objective factors determining Consumption function.

(b) Explain in detail Investment multiplier.

(c) Explain the causes of Inflation in India.

4. Answer any two of the following :—

20

(a) What are the determinants of money supply ?

(b) Explain the functions of money.

(c) Discuss the cash balance approach to demand for money.

[TURN OVER]

Section II

5. Answer any **two** of the following :— 20
- (a) Explain the Functions of Commercial Banks.
 - (b) What are the Objectives of Monetary Policy in India ?
 - (c) Explain the Sources of Public Revenue.
 - (d) State the Difference between Public and Private Finance.
6. Answer any **two** of the following :— 20
- (a) Explain the Process of Multiple Credit Creation of commercial banks.
 - (b) Discuss the Functions of Central Bank.
 - (c) Explain the Narasimham Committee Report of 1991.
7. Answer any **two** of the following :— 20
- (a) Discuss the Role of Indian Money Market.
 - (b) Explain the Functions of SEBI.
 - (c) Discuss the importance of capital market in economic development.
8. Answer any **two** of the following :— 20
- (a) What are the merits and demerits of direct taxes ?
 - (b) Explain the causes of increasing public expenditure in India.
 - (c) Discuss the various cannons of taxation.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. प्रत्येक विभागातून किमान तीन पेक्षा जास्त प्रश्न सोडवू नयेत.
 (२) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

विभाग १

१. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :-- २०
 (अ) समष्टी अर्थशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
 (ब) व्यापार चक्रांच्या अवस्थांची चर्चा करा.
 (क) प्रभावी मागणीचे तत्व स्पष्ट करा.
 (ड) पैशाच्या भ्रमण वेगाची चर्चा करा.
२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :-- २०
 (अ) राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या संकल्पना स्पष्ट करा.
 (ब) राष्ट्रीय उत्पन्नाचा चक्राकार प्रवाह स्पष्ट करा.
 (क) समष्टी अर्थशास्त्राचे गुण-दोष स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :-- २०
 (अ) उपभोग फलन ठरविणाऱ्या वस्तुनिष्ठ व व्यक्तिनिष्ठ घटकांची चर्चा करा.
 (ब) गुंतवणुक गुणक सविस्तरपणे स्पष्ट करा.
 (क) भारतातील भाववाढीची कारणे स्पष्ट करा.
४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :-- २०
 (अ) पैशाच्या पुरवठ्याची निर्धारके कोणती ?
 (ब) पैशाची कार्ये स्पष्ट करा.
 (क) पैशाच्या मागणीच्या रोकड शिल्लक दृष्टीकोनाची चर्चा करा.

विभाग २

५. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :--

२०

- (अ) व्यापारी बँकांची कार्ये स्पष्ट करा.
- (ब) भारतातील मौद्रिक धोरणाची उद्दिष्टे कोणती ?
- (क) सार्वजनिक उत्पन्नाचे स्रोत स्पष्ट करा.
- (ड) सार्वजनिक व खाजगी आयव्यय यातील फरक स्पष्ट करा.

६. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :--

२०

- (अ) व्यापारी बँकांच्या गुणित पद्रीर्मितीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- (ब) मध्यवर्ती बँकांच्या कार्याची चर्चा करा.
- (क) १९९१चा नरसिंहम समितीचा अहवाल स्पष्ट करा.

७. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :--

२०

- (अ) भारतातील नाणेबाजाराची भूमिका यांवर चर्चा करा.
- (ब) 'सेबी'ची कार्ये स्पष्ट करा.
- (क) आर्थिक विकासात भांडवल बाजाराच्या महत्त्वाची चर्चा करा.

८. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :--

२०

- (अ) प्रत्यक्ष कराचे गुण व दोष कोणते ?
- (ब) भारतातील सार्वजनिक खर्चाच्यावाढीची कारणे स्पष्ट करा.
- (क) विविध करकसोट्यांची चर्चा करा.

-----5-----

Policies & prospects of Indian economy

- N.B. :** (1) Attempt any **five** questions choosing **not** more than **three** from questions from any **one** section.
- (2) **Figures** to the **right** indicate **full** marks.

Section I

1. Answer any **two** of the following :— 20
 - (a) Explain the change in the sectoral composition of national income in India since 1991.
 - (b) Explain the impact of the New Agricultural Strategy on agricultural production and productivity in India.
 - (c) Explain the changes in the industrial policy of 1991.
 - (d) Explain the Government of India's policy to generate employment in India.
2. Attempt any **two** of the following :— 20
 - (a) Explain the trends in national income of India since 2005.
 - (b) Explain the estimates of poverty in India.
 - (c) Explain the measures taken by the Government of India to control inflation.
3. Explain any **two** of the following :— 20
 - (a) Explain the measures to improve agricultural productivity in India.
 - (b) Explain the agricultural price policy of India.
 - (c) Explain the defects in the agricultural marketing system.
4. Answer any **two** of the following :— 20
 - (a) What is Industrial sickness ? Explain the causes of Industrial sickness in India.
 - (b) Explain the causes of unemployment in India.
 - (c) Write a note on exit policy.

Section II

5. Attempt any **two** of the following :— 20
 - (a) Evaluate the monetary policy of the RBI.
 - (b) Explain the objectives of fiscal policy in India.
 - (c) Explain the direction of imports of India.
 - (d) Explain the banking sector reforms of 1998.

[TURN OVER]

6. Answer any **two** of the following :—

20

- (a) Explain the RBI's measures of money supply.
- (b) Explain the features of India's money market.
- (c) Explain the role of capital market in India.

7. Attempt any **two** of the following :—

20

- (a) Explain the causes of increase in public expenditure of India.
- (b) Write a note on public debt of Government of India.
- (c) Explain the composition of exports of India.

8. Answer any **two** of the following :—

20

- (a) Explain India's Balance of Payments position since the year 2000.
- (b) Write a note on the convertibility of the Indian rupee.
- (c) Write a note on the exchange rate policy of India.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) कोणत्याही एका विभागामधून तीन पेक्षा अधिक प्रश्न न निवडता, कोणत्याही पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
(२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

विभाग १

१. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :—

२०

- (अ) भारतामधील १९९१ नंतर झालेल्या राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या क्षेत्रीय योगदानामधील बदल स्पष्ट करा.
- (ब) नवीन शेतकी धोरणाचा भारतामधील शेती उत्पादन व उत्पादकतेवरील परिणाम स्पष्ट करा.
- (क) १९९१च्या औद्योगिक धोरणामधील बदल स्पष्ट करा.
- (ड) रोजगार निर्मितीच्या बाबत भारत सरकारचे धोरण स्पष्ट करा.

२. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :—

२०

- (अ) २००५ नंतरच्या भारताच्या राष्ट्रीय उत्पन्नामधील कल स्पष्ट करा.
- (ब) भारतामधील दारिद्र्याचे अंदाज स्पष्ट करा.
- (क) भारत सरकारचे महागाई आटोक्यात आणण्यासाठी केलेले उपाय स्पष्ट करा.

३. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :--

२०

- (अ) भारताची शेती उत्पादकता सुधारण्यासाठी केलेले उपाय स्पष्ट करा.
- (ब) भारताचे शेतकी किंमत विषयक धोरण स्पष्ट करा.
- (क) शेतकी विपणन पद्धती मधील चुका स्पष्ट करा.

४. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :--

२०

- (अ) औद्योगिक आजारपण म्हणजे काय ? भारतामधील औद्योगिक आजारपणाची कारणे स्पष्ट करा.
- (ब) भारतामधील बेरोजगारीची कारणे स्पष्ट करा.
- (क) बहीर्गमनाच्या धोरणावर टीप लिहा.

विभाग २

५. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :--

२०

- (अ) भारताच्या द्रव्य विषयक धोरणाचे मुल्यांकन करा.
- (ब) भारताचे राजकोषीय धोरण स्पष्ट करा.
- (क) भारताच्या आयातीची दिशा स्पष्ट करा.
- (ड) १९९८च्या बँकिंग क्षेत्र सुधारणा स्पष्ट करा.

६. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :--

२०

- (अ) RBI चे द्रव्य पुरवठ्याबाबत मापक स्पष्ट करा.
- (ब) भारताच्या नाणे बाजाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (क) भारतामधील भांडवल बाजाराची भूमिका स्पष्ट करा.

७. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :--

२०

- (अ) भारताचे सार्वजनिक खर्च वाढण्याची कारणे स्पष्ट करा.
- (ब) भारत सरकारच्या सार्वजनिक कर्जावर टीप लिहा.
- (क) भारताच्या निर्याती मधील घटक स्पष्ट करा.

८. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :--

२०

- (अ) २००९ नंतरची भारताच्या व्यवहार शेष बाबत स्थिती स्पष्ट करा.
- (ब) भारतीय रुपयाच्या परीवर्तनशीलतेवर टीप लिहा.
- (क) भारताच्या परकीय विनिमय धोरणावर टीप लिहा.

-----S-----

SYBA

Con. 208-16.

History - Pap.-IILandmark in World History
(3 Hours)May
2016

YJ-4788

[Total Marks : 100

- N.B. : (1) Attempt any **five** questions.
(2) All questions carry **equal** marks.

1. Explain the features and causes of Renaissance movement in Europe.
2. Examine the causes of the French Revolution of 1789.
3. Trace the different stages in the unification of Italy.
4. Describe the causes of World War I.
5. Comment on any **two** of the following :
 - (a) Martin Luther
 - (b) Social and Economic effects of the Industrial Revolution
 - (c) Glorious Revolution of 1668
 - (d) Significance of the Russian Revolution.
6. Evaluate the contribution of Kemal Pasha's reforms in the modernization of Turkey.
7. Discuss the causes of the rise of Nazism in Germany.
8. Trace the factors responsible for the Revolution of 1911 in China.
9. Explain the objectives and structure of the United Nations Organization.
10. Write short notes on any **two** of the following :
 - (a) Reforms of Reza Shah Pahlavi.
 - (b) Causes of rise of Militarism in Japan.
 - (c) Dr. Sukarno
 - (d) Mahatma Gandhi's doctrine of Ahimsa.

[TURN OVER

Con. 208-YJ-4788-16.

2

Total Marks : 100

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. युरोपमधील प्रबोधनाच्या चळवळीची वैशिष्ट्ये व कारणे स्पष्ट करा.
२. १७८९ मधील फ्रेंच राज्यक्रांतीच्या कारणांचे परीक्षण करा.
३. इटलीच्या एकीकरणातील विविध टप्प्यांचा मागोवा घ्या.
४. पहिल्या महायुद्धाच्या कारणांचे वर्णन करा.
५. पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर भाष्य करा :
 - (अ) मार्टिन ल्युथर
 - (ब) औद्योगिक क्रांतीचे सामाजिक आणि आर्थिक परिणाम
 - (क) १६८८ ची वैभवशाली क्रांती
 - (ड) रशियन राज्यक्रांतीचे महत्त्व.
६. तुर्कस्थानच्या आधुनिकीकरणातील केमाल पाशाच्या सुधारणांच्या योगदानाचे विश्लेषण करा.
७. जर्मनीतील नाझीवादाच्या उदयाच्या कारणांची चर्चा करा.
८. चीनमधील १९११ च्या राज्यक्रांतीस जबाबदार ठरलेल्या घटनांचा आढावा घ्या.
९. संयुक्त राष्ट्रसंघटनेची उद्दिष्टे व रचना स्पष्ट करा.
१०. पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :
 - (अ) रेझाशहा पेहलवीच्या सुधारणा
 - (ब) जपानमधील लष्करवादाच्या उदयाची कारणे
 - (क) डॉ. सुकार्णो
 - (ड) महात्मा गांधीचे अहिंसेचे तत्त्व.

Con-194-16.

SYBAHistory - Pap - IIIMay
2016

YJ-4379

Ancient India

(3 Hours)

[Total Marks : 100

(40 x 1000 A.D.)

- N.B. : (1) Attempt any **five** questions.
(2) All questions carry **equal** marks.

1. Examine the Archaeological sources for the study of Ancient Indian History.
2. Explain the salient feature of the town planning in the Indus valley civilization.
3. Describe the political and Religious life of the vedic period.
4. Give an Account for the rise and spread of Jainism in India.
5. Comment on any **two** :
 - (a) Literary sources
 - (b) Decline of Indus valley civilization
 - (c) Teachings of Gautam Buddha
 - (d) Greek Invasion.
6. Describe the career and achievement of Chandragupa Maurya.
7. 'Gupta Age is known as the Golden Age of Ancient India' Analyse.
8. Examine the religious policy of Harshavardhana.
9. Critically Examine the effects of Arab conquest on India.
10. Write short notes on any **two** of the following :
 - (a) King Ashoka
 - (b) Emperor Kanishka
 - (c) Satavahana age
 - (d) Chola dynasty.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. प्राचीन भारताच्या इतिहास अभ्यासातील पुरातत्त्वीय साधनांचे परीक्षण करा.
२. सिंधू संस्कृतीतील नगर रचनेची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
३. वैदिक कालखंडातील राजकीय व धार्मिक जीवनाचे वर्णन करा.
४. जैन धर्माच्या भारतातील उदय व विकासाची कारणमिमांसा सांगा.
५. कोणत्याही दोहोंवर भाष्य करा :-
 - (अ) वाङ्मयीन साधने
 - (ब) सिंधू संस्कृतीचा न्हास
 - (क) गौतम बुद्धांची शिकवण
 - (ड) ग्रीक आक्रमणे.
६. चंद्रगुप्त मौर्याचे जीवन व कार्य स्पष्ट करा.
७. 'गुप्तकाळ हा प्राचीन भारतातील सुवर्णयुग म्हणून का ओळखला जातो' विश्लेषण करा.
८. हर्षवर्धनाच्या धार्मिक धोरणाचे परीक्षण करा.
९. भारतातील अरब विजयाच्या परिणामांचे चिकित्सक परीक्षण करा.
१०. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :
 - (अ) राजा अशोक
 - (ब) सम्राट कनिष्क
 - (क) सातवाहन काळ
 - (ड) चोल घराणे.

SYBA

Sociology - Pap.-II

May
2016

YJ-4561

Con. 114-16.

Soc. of India & Soc. of Develop.
(3 Hours)

[Total Marks : 100]

N.B. : (1) Attempt any **five** questions.

(2) **All** questions carry **equal** marks. (20 marks each)

(3) Marathi **Medium** students should **compulsory** see the **English** question paper.

1. Write an essay on contribution of Dr. G. S. Ghurye to Indian Sociology. 20
2. Explain the contribution of Dr. B. R. Ambedkar in Indian Society. 20
3. Explain the dialectical thought of Dr. D. P. Mukherji. 20
4. Explain the research work of Dr. M. N. Srinivas in Remembered Village. 20
5. Review the research work of B. S. Baviskar in rural Maharashtra industrial field. 20
6. Define caste and class. Explain caste and class major features. 20
7. Explain Distinguish between Modernity and Tradition. 20
8. Discuss resistance movements by citing the examples of Singur and Jaitapur. 20
9. Define feminist approach and sustainable development as an alternative approach of development. 20
10. Write short notes (any **two**) :— 20
 - (a) Caste class and Power-Andre Beteile
 - (b) Evolution-Darwin
 - (c) Features of Social Change
 - (d) Rehabilitation.

[TURN OVER]

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)

(३) मराठीतून उत्तरे लिहिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका अवश्य पहावी.

१. भारतीय समाजशास्त्रातील डॉ. जी. एस. घुर्ये योगदानावर निबंध लिहा. २०
२. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी भारतीय समाजासाठी दिलेल्या योगदानावर भाष्य करा. २०
३. डॉ. डी. पी. मुखर्जीच्या द्वंद्वात्मक विचाराचे विश्लेषण करा. २०
४. डॉ. एम. एन. श्रीनिवास यांचा 'भारतीय खेड्याचा अभ्यास' (Remembered Village) संशोधन कार्यावर प्रकाश टाका. २०
५. बी. एस. बावीस्कर यांच्या ग्रामीण महाराष्ट्रातील औद्योगिक क्षेत्रातील संशोधन कार्याचा आढावा द्या. २०
६. जातीची व वर्गाची व्याख्या सांगून दोहोंच्या प्रमुख विशिष्ट्यांची चर्चा करा. २०
७. आधुनिकता आणि परंपरा यामधील फरकाचे स्पष्टीकरण द्या. २०
८. सिंगूर आणि जैतापूर यांचा विशेष उल्लेख देऊन प्रतिकार चळवळीची चर्चा करा. २०
९. स्त्रीवादी दृष्टिकोन व शाश्वत विकास दृष्टीकोनाचे विश्लेषण विकासाचा वैकल्पीक दृष्टीकोन म्हणून विश्लेषण करा. २०
१०. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) २०
 - (अ) जात वर्ग व सत्ता - आंद्रे बेतेई
 - (ब) उत्क्रांती - डार्विन
 - (क) सामाजिक परिवर्तनाची वैशिष्ट्ये
 - (ड) पुर्नवसन.

N.B. : (1) Attempt any **five** questions.

(2) All questions carry **equal** marks.

1. Examine health and development in India. 20
2. Highlight the impact of globalization and privatization on education. 20
3. Write an essay on Right to Education Act 2009. 20
4. Discuss migration and its effects on society. 20
5. Elaborate on history of mills and situation of Girangaon mill land struggle with builders and landowners. 20
6. Highlight the role of Government policy about slum rehabilitation. 20
7. Explain the causes and types of crime in urban society. 20
8. Elaborate the problems faced by women in public spaces. 20
9. Write a detail note on media ethics. 20
10. Write short notes on (any two) :— 20
 - (a) Hawkey
 - (b) Declining sex-ratio
 - (c) Demography
 - (d) Impact of satellite television.

[TURN OVER

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

(३) मराठीतून उत्तरे लिहिणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका अवश्य पहावी.

१. भारताचे आरोग्य आणि विकास यावर सविस्तर परीक्षण करा. २०
२. जागतिकीकरण आणि खाजगीकरणचा शिक्षणावरील परिणामांचे परीक्षण करा. २०
३. शिक्षणाचा अधिकार २००९चा कायद्यावर निबंध लिहा. २०
४. स्थलांतराची चर्चा करून समाजावर होणाऱ्या स्थलांतराचे परिणाम सांगा. २०
५. मुंबईतील गिरण्यांचा इतिहास, गिरणगाव-परिस्थिती गिरणीच्या जमिनीचा संघर्ष, बिल्डर्स व जमीन मालक याविषयी माहिती मांडा. २०
६. झोपडपट्टी पुनर्वसन विषयी सरकारी भूमिका व धोरणावर प्रकाश टाका. २०
७. शहरात होणाऱ्या गुन्ह्यांची कारणे व प्रकार स्पष्ट करा. २०
८. सार्वजनिक ठिकाणी स्त्रिया कोणकोणत्या समस्येला तोंड देतात. नमूद करा. २०
९. नैतिक माध्यम (प्रसारमाध्यमाची नैतिकता) यावर सविस्तर लिहा. २०
१०. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :-- २०
 - (अ) फेरीवाला
 - (ब) लिंगभेद असमानता
 - (क) लोकसंख्याशास्त्र
 - (ड) उपग्रह चित्रवाणीचा प्रभाव.

-----5-----

Con. 99-16.

Political Science - Pap-II
Indian Political System
(3 Hours)

[Total Marks : 100]

- N.B. :** (1) Attempt any **five** questions of which at least **two** must be from **each** section.
(2) Answers to Section I and Section II should be written in the **same** answer-book.
(3) **All** questions carry **equal** marks. (20 marks each)

Section I

1. Discuss an importance and features of Indian constitution.
2. Discuss on the 42nd amendment.
3. Explain the fundamental rights in constitution.
4. Discuss the election process and functions of president.
5. Write short notes on (any **two**) :—
 - (a) Structure and functions of Parliament.
 - (b) Functions of Prime Minister.
 - (c) Structure and Powers of Supreme Court.
 - (d) Demand for smaller states.

Section II

6. Write an essay on regionalism in India.
7. Discuss on role of cast in Indian politics.
8. Discuss on terrorism in India.
9. Explain the Nehruvian Model of development.
10. Write short notes on (any **two**) :—
 - (a) Lok Sabha election of 2004.
 - (b) Criminalisation of Politics.
 - (c) Naxalism.
 - (d) Coalition Government.

[TURN OVER]

Con. 99-YJ-4950-16.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना :** (१) प्रत्येक विभागातून किमान दोन असे एकूण पाच प्रश्न सोडवा.
(२) दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.
(३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. (प्रत्येकी २० गुण)

विभाग १

१. राज्यघटनेचे महत्त्व व वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
२. ४२वी घटना दुरुस्तीवर चर्चा करा.
३. राज्यघटनेतील मूलभूत हक्क स्पष्ट करा.
४. राष्ट्रपतींची निवड प्रक्रिया आणि कार्ये यावर चर्चा करा.
५. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :--
 - (अ) संसदेची रचना व कार्ये
 - (ब) पंतप्रधानांची कार्ये
 - (क) सर्वोच्च न्यायालयाची रचना आणि अधिकार
 - (ड) लहान राज्यांची मागणी.

विभाग २

६. भारतातील प्रादेशिकवादावर निबंध लिहा.
७. भारतीय राजकारणात जातीची भूमिका यावर चर्चा करा.
८. भारतातील दहशतवाद यावर चर्चा करा.
९. विकासाचे नेहरू प्रतिमान विशद करा.
१०. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :--
 - (अ) २००४ची लोकसभा निवडणूक
 - (ब) राजकारणाचे गुन्हेगारीकरण
 - (क) नक्षलवाद
 - (ड) आघाड्यांचे शासन.

- N.B. :** (1) Attempt any **five** questions of which at least **two** must be from **each** section.
(2) All questions carry **equal** marks. (20 each)

Section I

1. Trace the evolution of Public administration.
2. Discuss the concept of good Governance and its important features.
3. Explain the principles of organization.
4. What is E-Governance ? Explain the concept with special reference to developments in India.
5. Write short notes (any **two**) :—
 - (a) Scope of Public Administration.
 - (b) Public Choice Theory.
 - (c) Vroom's Expectancy Theory.
 - (d) Management Information System.

Section II

6. Discuss the important features of Indian Administrative System.
7. Explain the structure and function of Union Public Service Commission. (U.P.S.C.)
8. Describe the process of preparation of Budget in India.
9. Discuss the legislative control over public administration.
10. Write short notes (any **two**) :—
 - (a) British legacy of Indian Administration System.
 - (b) Training.
 - (c) Comptroller and Auditor-General.
 - (d) Citizen's Charter.

[TURN OVER]

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना : (१) प्रत्येक विभागातून किमान दोन असे एकूण पाच प्रश्न सोडवा.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

विभाग १

१. लोकप्रशासनाच्या उत्क्रांतीची चर्चा करा.
२. 'चांगले शासन' हि संज्ञा स्पष्ट करा आणि चांगल्या शासनाच्या महत्वाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
३. संघटनांची तत्वे विशद करा.
४. ई-शासन म्हणजे काय ? भारतातील ई-शासनाच्या विकासाचा आढावा घ्या.
५. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :--
 - (अ) लोकप्रशासनाची व्याप्ती
 - (ब) लोकपसंती दृष्टिकोन
 - (क) वृमचा अपेक्षितावादी दृष्टिकोन
 - (ड) व्यवस्थापन माहिती प्रणाली.

विभाग २

६. भारतीय प्रशासकीय व्यवस्थेच्या महत्वाच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
७. केंद्रीय लोकसेवा आयोगाची रचना व कार्य विशद करा.
८. भारतातील अंदाजपत्रक निर्मितीच्या प्रक्रियेचे वर्णन करा.
९. लोकप्रशासनावर असलेल्या विधिमंडळाच्या नियंत्रणाची चर्चा करा.
१०. टीपा लिहा (कोणत्याही दोन) :--
 - (अ) भारतीय प्रशासकीय व्यवस्थेतील ब्रिटीशांची परंपरा
 - (ब) प्रशिक्षण
 - (क) भारताचे महालेखापाल आणि नियंत्रक
 - (ड) नागरिकांची सनद.

-----5-----

(35)

SYBA
Commerce - Pap. II
Financial Management
 (3 Hours)

May
2016

YJ-4137

[Total Marks : 100

- N.B.** (1) All Questions are **compulsory**
 (2) **Figures** to the **right** indicates **full marks**.

Section - I

1. Explain the following terms (any **five**) :-

- (a) Financial Planning
- (b) Capitalization
- (c) Capital structure
- (d) Non-cumulative Preference share
- (e) Undercapitalization
- (f) Liquidity
- (g) Capital Gearing
- (h) Depreciation Fund.

10

2. Answer any **three** of the following questions :-

- (a) Write a detailed note on Trading on Equity.
- (b) Define Financial Management and explain its functions.
- (c) Describe the essentials of sound financial plan.
- (d) Explain the measures to remove Overcapitalization.
- (e) What are the determinants of Capital Structure? Explain.
- (f) Distinguish between Equity shares and Preference shares.

30

3. Write short notes (any **two**) :-

- (a) Public Deposits
- (b) Merits and Demerits of Debentures
- (c) Ploughing back of Profit
- (d) IDBI.

10

[TURN OVER

Section - II

4. Explain the following terms (any five) :-

10

- (a) Venture Capital
- (b) Fixed Capital
- (c) Merchant Bank
- (d) Seasonal Working Capital
- (e) Capital market
- (f) Bonus shares
- (g) Mutual Fund
- (h) Primary Market.

5. Answer any three of the following questions :-

30

- (a) Explain in detail the determinants of Fixed Capital.
- (b) Elaborate the characteristics of Venture Capital.
- (c) Explain the classification of Working Capital.
- (d) What are the functions of Capital Market ? Explain.
- (e) Define Stock Exchange. Describe the features of Stock Exchange.
- (f) Explain in detail the types of Mutual Fund.

6. Write short notes (any two) :-

10

- (a) Leasing
- (b) ICICI
- (c) SEBI
- (d) FDI.

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
(२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

विभाग - १

१. खालील संज्ञा थोडक्यात स्पष्ट करा (कोणत्याही पाच) :-

- (अ) वित्तीय नियोजन
- (ब) भांडवलीकरण
- (क) भांडवल रचना
- (ड) असंचित अग्रहक्काचे भाग
- (ई) न्यून भांडवलीकरण
- (फ) तरलता
- (ग) भांडवल मिलन
- (ह) घसारा निधी.

१०

२. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

- (अ) समभागांवर व्यापार यावर सविस्तर टीप लिहा.
- (ब) वित्तीय व्यवस्थापन या संकल्पनेची व्याख्या देऊन त्याची कार्ये स्पष्ट करा.
- (क) आदर्श वित्तीय नियोजनाच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- (ड) अतिभांडवलीकरण दूर करण्याचे उपाय स्पष्ट करा.
- (ई) भांडवल रचना ठरविणारे घटक कोणते ? स्पष्ट करा.
- (फ) समभाग आणि अग्रहक्काचे भाग यामधील फरक स्पष्ट करा.

३०

३. टीप लिहा (कोणत्याही दोन) :-

- (अ) सार्वजनिक ठेवी
- (ब) कर्जरोख्याचे फायदे आणि तोटे
- (क) नफ्याची पुनर्गुंतवणूक
- (ड) भारतीय औद्योगिक विकास बँक.

१०

[TURN OVER]

विभाग - २

४. खालील संज्ञा थोडक्यात स्पष्ट करा (कोणत्याही पाच) :-

१०

- (अ) साहस भांडवल
- (ब) स्थिर भांडवल
- (क) व्यापारी बँक
- (ड) हंगामी खेळते भांडवल
- (ई) भांडवल बाजार
- (फ) बोनस भाग
- (ग) म्युच्युअल फंड
- (ह) प्राथमिक बाजार.

५. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

३०

- (अ) स्थिर भांडवल ठरविणारे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.
- (ब) साहस भांडवलच्या वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- (क) खेळत्या भांडवलाचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- (ड) भांडवल बाजाराची कार्ये कोणती ? स्पष्ट करा.
- (ई) स्कंध विपणीची व्याख्या द्या. स्कंध विपणीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- (फ) म्युच्युअल फंडाचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

३. टीप लिहा (कोणत्याही दोन) :-

१०

- (अ) भाडेपट्टी
- (ब) औद्योगिक पत आणि गुंतवणूक महामंडळ (ICICI)
- (क) सेबी
- (ड) थेट विदेशी गुंतवणूक

SYBA

Con. 136-16.

Commerce - Pap-III**Introduction to marketing**
(3 Hours)**May**
2016

YJ-4278

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) All questions are compulsory.
(2) Figures to the right indicate full marks.

Section I

1. Explain the following term (any five) :- 10

(a) Test Marketing	(b) Market Diversity
(c) Motivation	(d) Micro environment
(e) Re-Marketing	(f) Promotion
(g) Product Innovation	(h) Mega Marketing.
2. Answer any three of the following :- 30
 - (a) Explain the buying process.
 - (b) Distinction between Selling and Marketing.
 - (c) Discuss the factors affecting on pricing decision.
 - (d) What is Micro environment ? Explain the elements of Micro environment.
 - (e) Define market segmentation. Explain the requirements of market segmentation.
 - (f) Discuss the various types of products.
3. Write short note on any two of the following :- 10

(a) Product differentiation.	(b) Methods of pricing.
(c) Product positioning.	(d) Product life cycle.

Section II

4. Explain the following term (any five) :- 10

(a) Direct Marketing	(b) Public Relation
(c) Advertising	(d) Super Market
(e) Dealers	(f) Pull Strategy
(g) Trade Fair	(h) Multi Brands
(i) Diversification	
5. Answer any three of the following :- 30
 - (a) What are the advantages and limitations of E-commerce ?
 - (b) Explain channels for consumer products.
 - (c) State the characteristics of services.
 - (d) Discuss the retailing in India.
 - (e) What are the different methods of pricing ?
 - (f) Explain the various stages in New products development.
6. Write short note on any two of the following :- 10
 - (a) Service sector in India.
 - (b) Marketing Research.
 - (c) Business process outsourcing
 - (d) Marketing Information system.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 (२) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

विभाग १

१. खालीलपैकी कोणत्याही पाच संज्ञा स्पष्ट करा :-

१०

(अ) चाचणी विपणन	(ब) बाजार विभिन्नता
(क) प्रेरणा	(ड) सूक्ष्म वातावरण
(इ) फेर विपणन	(ई) विक्रय वृद्धी
(ए) वस्तूचे नविनीकरण	(ए) बृहद् विपणन.

२. कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा :-

३०

- (अ) खरेदी प्रक्रियेतील टप्पे सांगा.
 (ब) विक्री आणि विपणनातील फरक स्पष्ट करा.
 (क) वस्तूच्या किंमत निश्चितीवर प्रभाव पाडणारे घटक स्पष्ट करा.
 (ड) सूक्ष्म वातावरण म्हणजे काय ? सूक्ष्म वातावरणाचे घटक स्पष्ट करा.
 (इ) विपणन विभागीकरणाची व्याख्या लिहा. विपणन विभागीकरणाच्या आवश्यक बाबी लिहा.
 (ई) वस्तूचे विविध प्रकार सांगा.

३. थोडक्यात कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :-

१०

(अ) वस्तू विविधिकरण	(ब) मुल्यांकनाचे प्रकार
(क) वस्तू पतनिश्चिती	(ड) वस्तू जीवन चक्र.

विभाग २

४. खालीलपैकी कोणत्याही पाच संज्ञा स्पष्ट करा :-

१०

(अ) प्रत्यक्ष विपणन	(ब) जनसंपर्क
(क) जाहिरातकला	(ड) सुपर मार्केट
(इ) एजंट (डिलर)	(ई) पुल धोरण
(ए) व्यापारी जत्रा	(ऐ) बहुचिन्ह धोरण
(ओ) विस्तृतीकरण.	

५. खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा :-

३०

(अ) इ-कॉमर्सचे गुण आणि तोटे कोणते ?	(ब) उपभोक्ता वस्तूच्या वितरणाचे मार्ग स्पष्ट करा.
(क) सेवेची गुण वैशिष्ट्ये लिहा.	(ड) भारतीय किरकोळ व्यापारा विषयी चर्चा करा.
(इ) मुल्यांकनाच्या विविध पद्धती कोणत्या ?	(ई) नविन वस्तू उत्पादन प्रक्रिया स्पष्ट करा.

६. थोडक्यात कोणत्याही दोहोंवर टिपा लिहा :-

१०

(अ) भारतीय सेवा उद्योग	(ब) विपणन संशोधन
(क) बाह्यमार्ग व्यवसाय प्राक्रया (B.P.O.)	(ड) विपणन माहिती प्रक्रिया.

401

SYBA

May
2016

Rural development - Pap. II

Con. 110-16.

YJ-4980

Rural society & its development strategies
(3 Hours)

[Total Marks : 100]

N.B. : (1) Attempt any **five** questions.

(2) All questions carry **equal** marks.

(3) Answers to the **both** sections should be written in the **same** answerbook.

Section I

1. What is Rural Society ? Explain the features of Rural Society.

OR

What is meant by Rural Urban Continuum ? Give main examples of Rural Urban Continuum.

2. Define the Relegion and explain the characteristics of relegion.

OR

Explain the objectives and significance of Education.

3. What is meant by Modernization ? State its causes.

OR

Explain the concept of Westernization. Discuss the importance of Westernization on Indian Society.

Section II

4. Elaborate the role of Krishi Vighyan Kendra in Rural Development.

OR

Explain the recommendations of National Agriculture Policy 2000.

5. What is meant by Agro-Based Industries ? Explain its significance in Rural Development.

OR

Explain the concept of Self-Help Group. Write the features and functions of Self-Help Group.

6. Explain the concept and importance of Agro-Tourism.

OR

State the nature, scope and importance of Rural Tourism.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(३) दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.

विभाग १

१. ग्रामीण समाज म्हणजे काय ? ग्रामीण समाजाची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

ग्रामीण नागरी सातत्य म्हणजे काय ? ग्रामीण नागरी सातत्याची ठळक उदाहरणे सांगा.

२. धर्माची व्याख्या सांगा व वैशिष्ट्ये लिहा.

किंवा

शिक्षणाची उद्दिष्ट्ये व महत्त्व सांगा.

३. आधुनिकीकरण म्हणजे काय ? आधुनिकीकरणाची कारणे विशद करा.

किंवा

पाश्चिमात्तीकरणाची संकल्पना सांगून पाश्चिमात्तीकरणामुळे ग्रामीण समाजावर झालेल्या परिणामांची चर्चा करा.

विभाग २

४. कृषि विज्ञान केंद्राचे ग्रामीण विकासातील महत्त्व सांगा.

किंवा

राष्ट्रीय कृषिधोरण २००० मधील शिफारशी सांगा.

५. कृषी आधारित उद्योग म्हणजे काय ? ग्रामीण विकासात त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

स्वयंसहाय्यता गटाची संकल्पना स्पष्ट करा. स्वयंसहाय्यता गटाची वैशिष्ट्ये व कार्ये लिहा.

६. कृषि पर्यटनाची संकल्पना व महत्त्व विशद करा.

किंवा

ग्रामीण पर्यटनाचे स्वरूप, व्याप्ती व महत्त्व सांगा.

SYBA

Con. 117-16.

Rural development - Pap. III

May
2016

YJ-4992

Rural administration & laws related R.D.
(3 Hours)

[Total Marks : 100]

N.B. : 1. Attempt any five questions.

2. All questions carry equal marks.

3. Answer of the both sections should be written in the same answer book.

Section -I

1. Discuss the main components of District Administration.

OR

Explain the various functions of District Administration.

2. Explain the structure of Revenue Administration in the district.

OR

Explain the role of Collector in Revenue Administration.

3. Explain the structure and functions of District Planning Machinery.

OR

State the role of NGO's in the planning for Rural Development.

Section -II

4. Discuss the Provisions of the 73rd Constitutional Amendment regarding Panchayat raj.

OR

Explain the structure and functions of Gram Panchayat according to the provisions of Mumbai Gram Panchayat Act -1958.

5. Write a detail note on Ceiling Land Act.

OR

Explain the objective of Land Reform Legislations.

6. Explain the concept of Co-operation and state the features of Co-operation.

OR

Discuss the provisions of Agriculture Produce Marketing Committee Act.

[TURN OVER]

(मराठी रुपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

सूचना: १. विभाग १ व विभाग २ मधील पर्यायी प्रश्नांपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

२. सर्व प्रश्नांना समान गुण.

३. दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.

विभाग - १

१. जिल्हा प्रशासनाच्या प्रमुख घटकांची चर्चा करा.

किंवा

जिल्हा प्रशासनाची विविध कार्ये सांगा.

२. जिल्ह्यातील महसूल प्रशासनाची रचना स्पष्ट करा.

किंवा

महसूल प्रशासनात जिल्हाधिकाऱ्यांची भूमिका स्पष्ट करा.

३. जिल्हा नियोजन यंत्रणेची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ग्रामीण विकास नियोजनातील अशासकीय संस्थांची भूमिका सांगा.

विभाग - २

४. पंचायत राज संदर्भात ७३ व्या घटना दुरुस्तीतील तरतुदींची चर्चा करा.

किंवा

मुंबई ग्रामपंचायत कायदा - १९५८ च्या तरतुदीनुसार ग्रामपंचायतीची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.

५. कमाल जमीन धारण कायद्यावर सविस्तर टीपण लिहा.

किंवा

जमीन सुधारणा कायद्यांची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

६. सहकाराची संकल्पना स्पष्ट करून सहकाराची वैशिष्ट्ये सांगा.

किंवा

कृषी उत्पन्न बाजार समिती कायद्यातील तरतुदींची चर्चा करा.

S

(3 Hours)

[Total Marks : 100]

Educational PsychologyN.B. : (1) Attempt any **five** questions.(2) **Each** questions carries 20 marks.

1. Explain the meaning and nature of Educational Psychology. 20
2. What is Creativity ? Explain the process of creativity. 20
3. What is Fatigue ? Explain the causes of fatigue. 20
4. Explain the concept and importance of Mental Health. 20
5. What is learning curve ? Explain it's different types with diagram. 20
6. Explain the Educational implication of Thorndike theories of learning. 20
7. Define of memory. Explain the factors affecting memory. 20
8. Explain the Educational implication of Transfer of learning. 20
9. Explain the observation method of Educational Psychology with it's merits and limitation. 20
10. Write short notes on any **two** of the following :— 20
 - (a) Types of Thinking
 - (b) Limitation of Experimental Method
 - (c) Types of Conflict
 - (d) Characteristic of Group.

[TURN OVER]

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) प्रत्येक प्रश्नास २० गुण आहेत.

१. शैक्षणिक मानसशास्त्राचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा. २०
२. सृजनशीलता म्हणजे काय ? सृजनशीलतेची प्रक्रिया स्पष्ट करा. २०
३. थकवा म्हणजे काय ? थकव्याची कारणे स्पष्ट करा. २०
४. मानसिक आरोग्याची संकल्पना आणि महत्त्व स्पष्ट करा. २०
५. अध्ययन वक्र म्हणजे काय ? त्याचे विविध प्रकार आकृतीच्या सहाय्याने स्पष्ट करा. २०
६. थॉर्नडाईकच्या अध्ययन उपपत्तीचे शैक्षणिक महत्त्व स्पष्ट करा. २०
७. स्मरणाची व्याख्या आणि त्यावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. २०
८. अध्ययन संक्रमणाचे शैक्षणिक महत्त्व स्पष्ट करा. २०
९. शैक्षणिक मानसशास्त्राची 'निरीक्षण पद्धती' स्पष्ट करून तिचे फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा. २०
१०. खालीलपैकी फक्त दोहोंवर टीपा लिहा :- २०
 - (अ) विचारांचे प्रकार
 - (ब) प्रायोगिक पद्धतीच्या मर्यादा
 - (क) संघर्षाचे प्रकार
 - (ड) समूहाची वैशिष्ट्ये.

SYBAEducation - Pap. - IIIGuidance and Counseling
(3 Hours)May
2016

YJ- 4260

[Total Marks : 100

- N.B. (1) Attempt any **five** questions.
(2) **Each** question carries **equal** marks.

1. Explain the functions of Guidance. Discuss the need of guidance. 20
2. Explain Carl Rogers theory of self. 20
3. Enlist the characteristics of questionnaire. Explain the steps of designing a questionnaire. 20
4. Explain the stages of counselling process and two skills of counselling. 20
5. Describe the nature and functions of Placement, Remedial and Follow up services. 20
6. Explain the uses of Research services in Guidance and Counselling. 20
7. Explain the scope of Vocational guidance and relationship of vocational and educational guidance. 20
8. What is meant by job analysis ? Explain its characteristics and basic format of job analysis. 20
9. What is Aptitude Test ? What cautions should be taken by counsellor in using the aptitude test data ? 20
10. Short notes (any **two**) :- 20
 - (a) Agencies of Guidance
 - (b) Merits of Directive counselling
 - (c) Guidance for slow learners
 - (d) Use of Community Resources in guidance.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

(२) प्रत्येक प्रश्नास समान गुण आहेत.

१. मार्गदर्शनाची कार्ये स्पष्ट करा. मार्गदर्शनाची गरज यावर चर्चा करा. २०
२. कार्ल रॉजर्सची 'स्व' उपपत्ती स्पष्ट करा. २०
३. प्रश्नावलीचे वैशिष्ट्ये लिहा. प्रश्नावली तयार करण्याच्या पायऱ्या स्पष्ट करा. २०
४. समुपदेशन प्रक्रियेच्या पायऱ्या आणि समुपदेशनाची कोणतेही दोन कौशल्ये स्पष्ट करा. २०
५. मार्गदर्शन आणि समुपदेशनातील नियुक्ती सेवा, उपचारात्मक सेवा व अनुधावन सेवा यांचे स्वरूप आणि कार्य २०
विशद करा.
६. मार्गदर्शन आणि समुपदेशनातील संशोधन सेवांचे उपयोजन स्पष्ट करा. २०
७. व्यावसायिक मार्गदर्शनाची व्याप्ती सांगून, व्यावसायिक व शैक्षणिक मार्गदर्शनातील संबंध स्पष्ट करा. २०
८. व्यवसाय विश्लेषण म्हणजे काय ? त्याची वैशिष्ट्ये, मुलभूत रचना स्पष्ट करा. २०
९. अभियोग्यता चाचणी म्हणजे काय ? अभियोग्यता चाचणीतील माहितीचा वापर करताना तुम्ही कोणती दक्षता २०
घ्याल ?

१०. टीपा द्या (कोणत्याही दोन) :- २०

- (अ) मार्गदर्शनाच्या वाहिन्या
- (ब) निर्देशित समुपदेशनाचे गुण
- (क) मंद अध्ययन कर्त्यासाठीचे मार्गदर्शन
- (ड) समुदाय स्रोतांचा मार्गदर्शनात उपयोग.

SYBA

May
2016

Con. 100-16.

English—Pap.-II

YJ-4983

Indian Literature in English
(3 Hours)

[Total Marks : 100]

- N.B. : (1) All questions are **compulsory**.
(2) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Write short notes on any **four** of the following :— 20
 - (a) Contribution of two modern Indian English dramatists.
 - (b) The concept of nativism (give examples).
 - (c) Major Themes in Modern Indian poetry in English.
 - (d) The voice of Dalit writers in their short stories.
 - (e) Give a brief outline of rise of English studies in India.
 - (f) Themes of partition Literature (give examples).
2. Attempt any **two** of the following :— 20
 - (a) What social message does Manto's story "The Assignment" give to Indian readers ?
 - (b) "Rama had dreamt of being a successful businessman but ironically his dream has shattered completely at the end of the story." Discuss the story line.
 - (c) "The Storeyed House" presents the plight of Dalit identity crisis". Do you agree ? Justify this statement.
 - (d) How does the writer explore the human relationship between Muhammad Ali and Rehana in the story "Good Advice is rarer than Rubies".
3. Attempt any **one** of the following :— 20
 - (a) Discuss the father-son relationship as it has been depicted in the novel "Cocoon" by Bhalchandra Nemade.
 - (b) Discuss the themes of poverty and hunger in the novel "Pather Panchali" (The Song of the Road)
 - (c) Bring out various themes in the novel "The Glass Palace" (Amitav Ghosh)
4. (a) Attempt any **one** of the following :— 10
 - (i) Voice of patriotism shown in the poem "To India—My Native Land" (Henry Derozio)
 - (ii) The concept and meaning of "authorship" in the eyes of a little child as it has been beautifully narrated by Tagore.
 - (iii) How does Nissim Ezekiel compare the poet, lover and bird watcher in the poem of the same title.
 - (iv) Comment on the frank, bold and authentic feminine experience of Kamla Das in her poem "Introduction".

[TURN OVER]

(b) Attempt any **one** of the following :—

10

- (i) How does Agha Shahid Ali present his nostalgia and hopes in the poem "Postcard from Kashmir"
- (ii) Critically analyze and interpret the poem "The Atheist's confession". (Menka Shivdasani)
- (iii) How does Kabir describe the qualities of a saint in his poem "It is needless to ask of a saint the caste to which he belongs" ?
- (iv) What message do we get from Dilip Chitre's translation of Sant Tukaram's poem "I am cripple" and "when he comes. . . ."

5. Attempt any **one** of the following :—

20

- (a) "Kamala" is a symbol of slavery (Vijay Tendulkar) Discuss the major themes of the play with reference to this statement.
- (b) Discuss Pratap Sharma's play "Sammy" as a Gandhian fiction.
- (c) Mohan Rakesh presents a social theme of human relationship in his play "Asasha ka Ek Din". Discuss.

—————v—————

SYBAEnglish - Pap. IIIAmerican Literature
(3 Hours)May
2016

YJ-4442

Con. 121-16.

[Total Marks : 100]

N.B. : (1) Attempt **all** questions.(2) **Figures** to the **right** indicate **full** marks.

1. Write short notes on any **four** of the following – 20

(a) Lost Generation	(b) Naturalism
(c) Jewish American Fiction	(d) Realism
(e) Confessional Poetry	(f) Beat Poetry
(g) Harlem Renaissance	(h) Imagism in American Poetry

2. (a) Give character sketches of Etta Mae Johnson and Kiswana Browne. 20
OR
 (b) Bring out various themes of John Steinbeck's *The Pearl*
OR
 (c) Write short notes on any **two** of the following :
 - (i) Use of symbols in the novella, *The Pearl*
 - (ii) Character of Kino
 - (iii) Significance of friendship in the *Women of Brewster Place*
 - (iv) Use of symbols in the *The Women of Brewster Place*.

3. (a) Critically appreciate *Hills Like White Elephant*. 10
OR
 Evaluate the relationship between the doctor and the patient in the story, *The Use of Force*.
 (b) Give the character sketches of a mother and a daughter in *The Girl*. 10
OR
 Explain how *The Jew Bird* weaves the theme of Jewishness in its plot.

4. (a) Write a detailed note on the characterization of Tennessee Williams' *Cat on a Hot tin Roof*. 20
OR
 (b) Discuss Eugene O'Neill's *Emperor Jones* as a tragedy.
OR
 (c) Write short notes on any **two** of the following :
 - (i) Ending of *Emperor Jones*
 - (ii) Character of Brutus Jones
 - (iii) Contribution of Tennessee Williams to American drama
 - (iv) Character of Maggie.

[TURN OVER

Con. 121-YJ-4442-16.

2

5. (a) Critically appreciate the prescribed poems of Langston Hughes.

10

OR

Write notes on any **two** of the following :

- (i) Negro Speaks of River
- (ii) I, too, Sing America
- (iii) Weary Blues

(b) Give critically interpretation of the poems by Robert Frost in your course.

10

OR

Write notes on any **two** of the following :

- (i) Mending Walls
- (ii) Design
- (iii) Birches.

SYBA

May
2016

YJ-4430

Con. 108-16.

Marathi - Pap. - II
(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(२) अंतर्गत पर्याय लक्षात घ्या.
(३) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. ग्रामीण कादंबरी म्हणजे काय ते सांगून, आनंद यादव यांच्या 'गोतावळा' या कादंबरीचे विशेष २० साधार लिहा.

किंवा

"गोतावळा" या कादंबरीतील प्राप्ती विश्वाचे चित्रण आनंद यादव यांनी कसे केले आहे, ते तुमच्या शब्दात लिहा.

२. 'रोबो' कादंबरीतील भाषिक वैशिष्ट्यांचा सविस्तर आढावा घ्या. २०

किंवा

"रोबो" कादंबरीतील प्रमुख पात्रांचा परिचय थोडक्यात करून द्या.

३. प्रभाकर पाध्ये यांच्या "तोकोनोमा" या प्रवासवर्णन लेखसंग्रहाच्या आधारे जपानी स्त्रीचे वर्णन कसे अभिव्यक्त २० झाले आहे, ते सविस्तर लिहा.

किंवा

प्रभाकर पाध्ये यांच्या 'तोकोनोमा' या प्रवासवर्णनाची वैशिष्ट्ये लिहा.

४. रा. भि. जोशी यांच्या "घाट शिळेवर उभी" या लेखसंग्रहाच्या आधारे देवतांचे व देवीचे महात्म्य २० थोडक्यात लिहा.

किंवा

'वेरूळच्या वाटेने आणि परतीचा प्रवास' या लेखाची वैशिष्ट्ये तुमच्या शब्दांत लिहा.

५. पुढीलपैकी प्रत्येक गटातील एक टीपा लिहा :- २०

(अ) (१) प्रवासवर्णनातील स्थळचित्रण.

किंवा

(२) "ओम नमोजी, आद्या"

(ब) (१) मराठीतील प्रवासवर्णनाची परंपरा.

किंवा

(२) 'चद्रोत्सव' लेखातील लेखकानुभव.

(क) (१) 'रोबो' मधील डिकी.

किंवा

(२) 'शिंदे' या पात्रांचे वेगळेपण.

(ड) (१) 'गोतावळा' मधील निसर्ग.

किंवा

(२) 'गोतावळा' मधील नारबा ही व्यक्तीरेखा.

54

SYBA

Con. 127-16.

Marathi-Bp-III
(३ तास)May
2016

YJ-4487

[एकूण गुण : १००]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
(२) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
(३) अंतर्गत पर्याय लक्षात घ्या.

१. भाषा म्हणजे काय ते सांगून, भाषेची आनुवंशिकता, सामाजिकता व यादृच्छिकता ही लक्षणे स्पष्ट करा. २०
किंवा
भाषा विषयक विविध समज-गैरसमजांची साधार चर्चा करा.
२. 'पिजिन भाषा' आणि 'क्रिऑल भाषा' व 'प्रमाणभाषा' आणि बोली' ही भाषेची रूपे साधार स्पष्ट करा. २०
किंवा
व्यवहार भाषा आणि साहित्य भाषा यांचे स्वरूप साधार स्पष्ट करा.
३. 'अस्पृश्योन्नतीचा आर्थिक पाया' या लेखात व्यक्त झालेले डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे विचार साधार सांगा. २०
किंवा
'स्त्रीविद्याभ्यास' - शंकरानिवारण' मधील विद्वान तरुण आणि वृद्ध यांच्यातील संवादाचा आशय तुमच्या शब्दांत लिहा.
४. 'सख्यत्वासाठी' या लेखातील शांता किलोस्कर यांचे विचार स्पष्ट करा. २०
किंवा
'बुवाबाजीचा भस्मासूर' या लेखातील श्रद्धा-अंधःश्रद्धा साधार स्पष्ट करा.
५. टिपा लिहा :- (प्रत्येक गटातील कोणत्याही दोन) २०
'अ' गट
(१) भाषेचे स्वरूप
(२) प्रमाण भाषा-अप्रमाण भाषा
(३) स्त्रियांची भाषा आणि पुरुषांची भाषा
(४) याकोबसनकृत भाषेची सहा कार्ये.
'ब' गट
(१) 'गुलामगिरी' ची प्रस्तावना' मधील विचार
(२) भाषाभिवृद्धीची कारणे
(३) 'सामाजिक समता' लेखाचा आशय
(४) 'आपला धंदा कोणता व कसा करावा' मधील मार्गदर्शन.

SYBA

41 : 1st half.16-SP(a)

Con. 158-16.

May
2016

YJ-4204

Hindi - Pap - II

(३ घंटे)

[कुल अंक : १००]

सूचना : (१) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

(२) उत्तर पुस्तिका में प्रश्न/उपप्रश्न संख्या अवश्य लिखिए।

१. निम्नलिखित अवतरणों की संदर्भसहित व्याख्या कीजिए -

२७

(अ) “ जब हमारे तर्क मर जायेंगे

तब

हमें क्या कहकर पुकारा जाएगा ?

राष्ट्र संकट के समय

मैं आक्रमण के साथ था

राज्य पाने के लिए ? ”

अथवा

“ कैसी विषमता

हम सब

यहाँ

टूटे हुए व्यक्तित्व ले

अपनी समस्या लिये एकत्र है । ”

(ब) “ पत्रा हि तिथि पाइयै , वा घर के चहुँ पास ।

नित प्रति पून्यौ ही रहे, आनन ओप उजास ॥ ”

अथवा

“ शिवालय के दरवाजे से दूर

खड़े होकर माँगी मन्तर्ते

सही दुत्कार बामन की

यह सोचकर -

कभी तो खुलेगा दरवाजा

अपने लिए भी

भीतर सोया देवता

जागेगा किसी रोज

पी जाएगा समूचा विष बाहर आकर ! ”

[TURN OVER]

(56)

(क) “मन होता है -

उड़ जाऊँ मैं

पर फैलाए सारस के संग

जहाँ जुगल जोड़ी रहती है

हरे खेत में , सच्ची प्रेम कहानी सुन लूँ

चुप्पे-चुप्पे । ”

अथवा

“ मार हथौड़ा

कर-कर चोट

लाल हुए काले लोहे को

जैसा चाहे वैसा मोड़ । ”

२. निम्नलिखित दीर्घोत्तरी प्रश्नों के उत्तर लिखिए :-

३०

(अ) ‘ संशय की एक रात ’ में श्री नरेश मेहता ने किन-किन समस्याओं का चित्रण किया है ?

अथवा

‘ संशय की एक रात ’ काव्य का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए ।

(ब) कबीर ने कथनी और करनी की समानता किस तरह प्रतिपादित की है ?

अथवा

‘ लेखा-जोखा ’ कविता के आधार पर दलितों के शोषित जीवन पर प्रकाश डालिए ।

(क) ‘ जिंदगी ’ कविता में सामान्य - जन की यथार्थ स्थितियों का चित्रण किस तरह किया गया है ?

अथवा

‘ पूँजीपति और श्रमजीवी ’ कविता में दोनों वर्गों का अंतर किस तरह व्यक्त हुआ है ?

३. निम्नलिखित में से किसी एक अवतरण की संदर्भ सहित व्याख्या कीजिए :-

०८

(अ) “ सीता माता

भले ही राम की पत्नी हो

किसी की वधू

किसी की दुहिता हो

पर

हम कोटि जनों की तो केवल

प्रतीक है। ”

अथवा

57

- (ब) “ तुम्हें तुम्हारी भूख पर भरोसा था
सबसे पहले उन्होंने एक भाषा तैयार की
जो तुम्हें न्यायालय से लेकर नींद से पहले की
प्रार्थना तक , गलत रास्तों पर डालती थी
‘ वह सच्चा पृथ्वी-पुत्र है ’
‘ वह संसार का अन्नदाता है ।”

अथवा

- (क) “ जिंदगी को वह गढ़ेंगे जो प्रलय को रोकते हैं,
रक्त से रंजित धरा पर शांती का पथ खोजते हैं ।
यज्ञ को इस श्रम - शक्ती के
श्रेष्ठतम मैं मानता हूँ । ”

४. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए :-

१०

- (अ) ‘ संशय की एक रात ’ खण्ड काव्य में लघु-मानव की प्रतिष्ठा किस प्रकार हुयी है ?

अथवा

सूरदास ने कृष्ण की बाल-लिलाओं का वर्णन किस प्रकार किया है ?

अथवा

‘ मजदूर का जन्म ’ कविता में संघर्षशीलता एवं आशावादी दृष्टिकोण की अभिव्यक्ति किस प्रकार हुई है ?

५. निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए :-

१५

- (अ) ‘ संशय की एक रात ’ का संदेश

अथवा

‘ संशय की एक रात ’ में विभिषण का चित्रण।

- (ब) भूषण के काव्य में शिवाजी की सेना का वर्णन

अथवा

‘ निशा निमंत्रण ’ कविता में कवि की पीड़ा।

- (क) ‘ पूँजीपति और श्रमजीवी ’ कविता में पिता की पुत्र को देन

अथवा

‘ चेतना मेरी जिलाये हैं तुम्हें ’ कविता में दाम्पत्य - प्रेम।

६. निम्नलिखित वस्तुनिष्ठ प्रश्नों के उत्तर लिखिए :-

१. केवट के परिवार के लोग कहाँ बैठे हैं ?
२. संशय की एक रात काव्य के कवि कौन हैं ?
३. राम नदी के किनारे खड़े होकर क्या माँगते हैं ?
४. कबीर किसके लिए बन-बन भटकते हैं ?
५. बिहारी भव-बाधा दूर करने के लिए किससे विनती करते हैं ?
६. युद्ध जितने के लिए शिवाजी क्या सजाते हैं ?
७. किसान के बेटे को पैत्रिक संपत्ति के रूप में मिली भूमि कैसी थी ?
८. हथौड़े का गीत कविता किसकी है ?
९. श्रमजीवी अपने बेटे को कैसी मति देता है ?
१०. कवि की चेतना किसे जिलाये हैं ?

१. निम्नलिखित अवतरणों की संदर्भ-सहित व्याख्या कीजिए :-

२७

- (क) “बीरन किसी लायक हो जाए तो यह बिखरता हुआ कंगाल साम्राज्य बचाया जा सकता है। यह डूबता हुआ जाहज उबारा जा सकता है।”

अथवा

“इतनी बड़ी दुनिया को कितने लोग हैं जो उसकी खैरियत के लिए दुआएं माँग रहे हैं और बिदाई दे रहे हैं कि कुशलता से वापस आना... पता नहीं।”

- (ख) “घूर-घूरकर क्या देख रहे हैं। आप की घर की औरतें पराश्रित हैं। वे कोई भी काम छिपाकर करती हैं। रोटी से लेकर अन्य चीजों तक के लिए आप पर आश्रित हैं।”

अथवा

“उसकी जिन्दगी के अंधियारे को दूर से आती हुई रोशनी की एक स्पष्ट किरण आलोकित कर रही है।”

- (ग) “तुम तो यह जानते ही हो कि प्रसिद्ध लेखकों, नेताओं और अभिनेताओं को लोग साधारण आदमियों से कुछ ऊँचा ही समझते हैं और उनसे तो दूर रहा, उनके साथ रहनेवालों तक से बात करके फूले नहीं समाते।”

अथवा

“सज्जन पुरुष ने आप लोगों को शीतल जल पिलाने के लिए कहा है। जिसे ज़्यादा चोट आयी है वह थोड़ा रुक कर पियेगा, जिसे कम आयी है वह फ़ौरन पिये।”

२. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए :-

३०

- (च) ‘समुद्र में खोया हुआ आदमी’ उपन्यास के माध्यम से लेखक क्या कहना चाहते हैं? सोदाहरण समझाइए।

अथवा

‘समुद्र में खोया हुआ आदमी’ उपन्यास की रम्मी का चरित्र-चित्रण कीजिए।

- (छ) ‘दूसरा महाभारत’ कहानी का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।

अथवा

‘मेघना का निर्णय’ कहानी के मेघना का चरित्र-चित्रण कीजिए।

- (ज) ‘दो कलाकार’ एकांकी का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।

अथवा

‘राखी का मूल्य’ एकांकी में हिन्दू-मुस्लिम एकता का चित्रण किस प्रकार किया गया है? सोदाहरण समझाइए।

३. निम्नलिखित में से किसी एक की संदर्भ-सहित व्याख्या कीजिए :-

८

- (त) “करोड़ो अरबों की जिन्दा मीनार है और करोड़ो अरबों फालतू पड़े हैं—अपने जख्मों को चाट-चाटकर प्यास बुझाते हुए किसी के पास किसी के लिए वक्त नहीं है।”
- (थ) “शहर की मुठ्ठीभर औरतों को औरत न बनकर मानव बनकर जीने का अवसर प्राप्त हो गया है, लेकिन गाँव की औरतों को तो इस परिवर्तित यथार्थ की जानकारी तक नहीं।”
- (द) “क्या मैं ग़लत कह रहा हूँ? क्या हम भेड़-बकरियों के झुण्ड की तरह नहीं हैं? जिधर हाँक दिया, चल पड़े।”

[TURN OVER]

४. निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक का उत्तर लिखिए :-

१०

- (प) 'समुद्र में खोया हुआ आदमी' के श्यामलाल की आर्थिक विपन्नता पर प्रकाश डालिए।
 (फ) 'हरिहर काका' कहानी की समस्या पर प्रकाश डालिए।
 (ब) 'जोक' एकांकी का आशय स्पष्ट कीजिए।

५. निम्नलिखित विषयों पर टिप्पणियाँ लिखिए :-

१०

- (य) 'समुद्र में खोया हुआ आदमी' शीर्षक की सार्थकता।

अथवा

'समुद्र में खोया हुआ आदमी' की समीरा का चरित्र-चित्रण।

- (र) 'जंगल होते शहर' कहानी के 'सिन्हा बाबू'।

अथवा

'जी का जंजाल' कहानी की 'माँ'।

- (ल) 'जोक' एकांकी के भोलानाथ की बेबसी।

अथवा

'काँफी हाऊस में इंतजार' एकांकी में बेयरे की भूमिका।

६. निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक वाक्य में लिखिए :-

१०

- (१) नमता ने कुछ खत किसके नाम लिखे थे ?
 (२) समीरा को पढ़ाई शुरू करनी चाहिए, यह फैसला किसने किया था ?
 (३) किसने घर आकर वीरेन्द्र के खो जाने की सूचना दी थी ?
 (४) जहाज जब चला तब सैंकड़ों लोगों ने तट से उन्हें क्या दी ?
 (५) हरिहर काका की कितनी शादियाँ हुई थी ?
 (६) सँझले भैया के विवाह से पूर्व कौन-सी घटना घटती है ?
 (७) मामाजी ने पत्र के माध्यम से सुनयना को क्या सलाह दी ?
 (८) भोलानाथ का छोटा भाई कौन है ?
 (९) एकांकी में पुरानी पीढ़ी का प्रतीक कौन-सा व्यक्ति है ?
 (१०) चूड़ामणि किसकी सोने की घड़ी लेकर भाग जाता है ?

-----5-----

SYBA

May
2016

VT-IDOL Paper-F.H.-Feb.-16-107

Con. 184-16.

Ancient Indian Culture - Pap-II

YJ-4191

India Through Ages
(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Question No. 5 and 10 are compulsory it carries 10 marks each.
(2) Answer any **two** questions from **both** the section.
(3) **All** other questions carry **equal** marks.

Section I

1. Analyze the Neolithic cultures of the North Western part of India.
2. Write an essay on city planning and water management in Indus Valley civilization.
3. Discuss Vedic Age.
4. Analyze Indo Roman Trade.
5. Write short notes on any **one** :
 - (a) Rise and expansion of Magadhan Empire
 - (b) Urbanization of Deccan
 - (c) Material remains found from Rajgriha, Mathura
 - (d) Sangam literature.

Section II

6. Critically analyze the theory of Golden Age.
7. Critically analyze Urban Decay Critique.
8. Write a detailed note on currency, monuments, trade and literature under Sultans of Deccan.
9. Write an essay on Maratha architecture.
10. Write short notes on any **one** :
 - (a) Ramtek
 - (b) Udaygiri
 - (c) Mumbadevi Mahatmya
 - (d) Hampi.

[TURN OVER

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना : (१) दोन्ही विभागातील प्रश्न क्रमांक ५ आणि १० अनिवार्य आहेत त्यांना प्रत्येकी १० गुण आहेत.
(२) उर्वरीत प्रश्नांपैकी दोन्ही विभागातून कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
(३) बाकी सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

विभाग १

१. वायव्य भारतातील नवाश्म युगाचे विश्लेषण करा.
२. सिंधु संस्कृतीतील नगर नियोजन आणि जल व्यवस्थापन यावर निबंध लिहा.
३. वैदिक युगाची चर्चा करा.
४. भारत-रोम व्यापाराचे विश्लेषण करा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही एकावर टीप लिहा :
 - (अ) मगध साम्राज्याचा उदय आणि अस्त
 - (ब) दख्खनमधील नागरीकरण
 - (क) राजगृह आणि मथुरा येथे सापडलेले भौतिक अवशेष
 - (ड) संगम वाङ्मय.

विभाग २

१. सुवर्ण युग सिद्धांताचे टीकात्मक विश्लेषण करा.
२. नागरीकरणाच्या न्हासाच्या वादविवादांचे टीकात्मक विश्लेषण करा.
३. दिल्ली सुलतानशाहीतील चलन, स्मारक, व्यापार आणि वाङ्मय यावर सविस्तर नोंद लिहा.
४. मराठा वास्तुकलेवर निबंध लिहा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही एकावर टीप लिहा :

(अ) रामटेक	(क) मुंबई माहात्म्य
(ब) उदयगिरी	(ड) हम्पी.

(63)

SYBA

Ancient Indian Culture - Pap-III

May
2016

Con. 216-16.

YJ-4595

S. Org & Eco. life in Ancient Ind.
(3 Hours)

[Total Marks : 100]

- N.B. :** (1) Answer any **two** questions from **both** the sections.
(2) Question No. **5** is **compulsory** in **both** the sections and are of **10** marks **each**.
(3) **All** other questions carry **equal** marks.

Section I

1. Analyse the importance of Varnashrama dharma and its impact on society of Ancient India.
2. Discuss the settlement pattern and hierarchy of Harappan sites.
3. State the differences between Brahminical and Buddhist education in Ancient India.
4. Write in details a note on forms of marriages and marriage as a sacrament in ancient India.
5. Write short note (any **one**) :—
 - (a) Slavery in ancient India
 - (b) Niyoga
 - (c) University of Nalanda
 - (d) Swayamvara.

Section II

6. Define Urbanbization and discuss the causes of the second Urbanization in India.
7. Discuss the role of Vartta in the development of ancient Indian economy.
8. Write in detail on the distinctive features of economic activities in ancient India.
9. Write a note on the major trade centres on the Uttarapathā.
10. Write a short note (any **one**) :—
 - (a) Indo-Arab Trade with special reference to Hampi.
 - (b) Trade between India and Cambodia.
 - (c) Pushkalavati.
 - (d) Trade between India and Indonesia.

[TURN OVER]

64

(३ तास)

(एकूण गुण : १००)

- सूचना :** (१) पहिल्या विभागातील कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
 (२) दूसऱ्या विभागातील कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
 (३) दोन्ही विभागातील प्रश्न क्रमांक ५ अनिवार्य आहेत आणि त्यांना १० गुण आहेत.
 (४) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

विभाग १

१. वर्णाश्रम धर्माचे महत्त्व आणि प्राचीन भारतीय समाजावरील त्याचा प्रभाव यांचे परीक्षण करा.
२. हरप्पन स्थळांची वसाहत पद्धत आणि क्रम यांची चर्चा करा.
३. प्राचीन भारतामधील ब्राह्मण आणि बौद्ध शिक्षण पद्धतीमधील फरक नमूद करा.
४. प्राचीन भारतामधील विविध विवाह पद्धती आणि विवाह एक संस्कार यावर सखोल टीप लिहा.
५. खालीलपैकी कोणत्याही एकावर सखोल टीप लिहा :--
 (अ) गुलामगिरी (क) नालंदा विद्यापीठ
 (ब) नियोग (ड) स्वयंवर.

विभाग २

६. नागरीकरणाची व्याख्या द्या आणि भारतातील दुसऱ्या नागरीकरणाच्या कारणांची चर्चा करा.
७. प्राचीन भारतीय अर्थ व्यवस्थापनेमधील वारेंच्या भूमिकेची चर्चा करा.
८. प्राचीन भारतामधील आर्थिक उद्योगाची ठळक वैशिष्ट्ये यावर सखोल लिहा.
९. उत्तरपथावरील प्रमुख व्यापारी केंद्रांवर नोंद लिहा.
१०. टिपा लिहा (कोणतीही एक) :--
 (अ) हम्पीच्या संदर्भात भारत-अरब व्यापार (क) पुष्कलावती
 (ब) भारत आणि कंबोडिया मधील व्यापार (ड) भारत आणि इंडोनेशिया मधील व्यापार.

SYBA

May
2016

VT-IDOL Paper-F H -Feb -16-121

Con-195-16.

Book keeping & accountancy

YJ-4694

(3 Hours)

[Total Marks : 100

- N.B. :** (1) Question No 1 is **compulsary**.
(2) Attempt any **four** questions from the **remaining**.
(3) **All** questions carry **equal** marks.

1. Following is the Trial Balance of Gazal Metals as on 31st March, 2016 :

20

Particulars	Debit ₹	Credit ₹
Ms Gazal's Capital		70,000
Stock in Trade on 1 st April, 2015	20,000	
Furniture and Fixtures	60,000	
Purchases	2,52,400	
Sales		4,22,400
Patents	6,000	
Printing & Stationery	4,400	
Bills payable		12,400
Drawings	6,000	
Sundry Debtors	84,600	
Sundry Creditors		63,200
Salaries	52,140	
Wages	32,400	
Insurance	3,000	
Legal Expenses	12,600	
Sundry Expenses	10,000	
Discount received		6,000
5% loan		25,000
Cash on hand	810	
Interest on above loan	1,250	
Bad debts	2,400	
Selling Expenses	12,000	
Reserve for doubtful debts		1,000
Land & Building	40,000	
	6,00,000	6,00,000

Adjustments :

- (1) Stock as on 31st March, 2016 is valued at ₹ 1,20,000.
- (2) Depreciate Furniture and Fixtures at 10% per annum, Land & Building at 5% p.a.
- (3) Of the debtors ₹ 4,600 are bad. Provide reserve for doubtful debts at 5%.
- (4) Wages outstanding ₹ 2,500.

From the above you are required to prepare Trading, Profit and Loss Account for the year ended 31st March, 2016 and Balance Sheet as on that date.

[TURN OVER

Con. 195-YJ-4694-16.

2

2. Journalize the following transactions in the books of M/s. Girija Enterprises :

20

Date	Transaction	Amount ₹
2016		
January 01	Started business with cash	60,000
04	Purchased furniture for office	18,500
07	Purchased goods for cash	7,800
10	Paid for printing of bill books and letterheads	1,680
12	Opned bank account with State bank of India by depositing cash	20,000
15	Sold goods for cash	3,450
16	Purchased goods from Siddhu and Co. at 5% trade discount	6,000
19	Sold goods to Krishna & Sons	9,450
21	Wages paid	1,250
23	Sundry Expenses paid	620
28	Received cash from Krishna & Sons in full settlement	9,200
30	Returned goods to Siddhu & Co.	190
31	Paid by cheque in full settlement to Siddhu & Sons	5,200

3. M/s. Kore Associates furnish you with the following information regarding Plant & Machinery held by them : 20

- Balance in Machinery account on 1 st April, 2015 ₹ 2,00,000.
- Purchase of new Machinery of ₹ 50,000 on 1st July, 2015.
- On 1st October, 2015 Machinery purchased on 1st April, 2014 for ₹ 60,000 was sold for ₹ 25,000.
- On 1st January, 2016 additonal Machinery was purchased for ₹ 1,00,000.
- Provide depreciation at 20% p.a. on W.D.V. Method.

Prepare Plant & Machinery account in the books of M/s. Kore Associates for the year ended 31st March, 2016.

4. From the following information of Mis Vijaya Dairy Products prepare Triple Column Cash Book for the month of February, 2016 : 20

Date	Transaction	₹
2016		
February 01	Cash Balance	10,460
	Bank Balance	5,780
04	Cash sales	7,790
06	Paid to Supriya traders by cheque in full settlement of ₹ 2, 700	2,500
09	Cash deposited in to bank	3,000
12	Paid Salaries for the month of January	2,000
15	Cash purchases	2,480
18	Received Crossed Cheque from Mis Govind Associates in full settlement of ₹ 6,900	6,780
21	Paid for Sundry Expenses	450
24	Paid for Printing	1,200
27	Paid for sons School fees	3,500

67

Con. 195-YJ-4694-16.

3

5. From the following Cash Book and Pass Book of BG Traders for the month of May, 2015. Prepare the Bank Reconciliation Statement as on 31st May, 2015 :

Dr. Cash Book (Bank Column)			Cr.		
Date	Particulars	₹	Date	Particulars	₹
May 2015			May 2015		
01	To Balance B/d.	10,300	02	By Ali Traders	4,560
03	To Cash	3,710	06	By wages	4,230
10	To Bala Gurukul	7,410	14	By cash	5,000
15	To Karan Foods	3,460	15	By Cyclone Co.	8,420
17	To Cash	8,000	18	By X and Bros.	3,450
20	To Ankit & Co.	6,430	24	By Cash	4,000
24	To Rupa & Co.	4,530	28	By N Enterprises	1,500
31	To Anil Traders	3,000	30	By Ganga & Co.	2,450
			31	By Balance C/d.	13,230
		46,840			46,840

Pass book

Date	Particular	Withdraw ₹	Deposit ₹	Dr./Cr.	Balance ₹
May 2015					
01	By Balance Bid.			Cr	10,300
03	By Cash		3,710	Cr	14,010
06	To wages	4,230		Cr	9,780
	By Bala Gurukul		7,410	Cr	17,190
10	To Ali traders	4,560		Cr	12,630
14	To Cash	5,000		Cr	7,630
16	By Karan Foods		3,460	Cr	11,090
17	By Cash		8,000	Cr	19,090
20	To Cyclone Co.	8,420		Cr	10,670
24	By Ankit & Co.		6,430	Cr	17,100
24	To Cash	4,000		Cr	13,100
26	To X and Bros.	3,450		Cr	9,650
31	To Bank charges	150		Cr,	9,500
31	To LIC. Premium	3,800		Cr	5,700
31	By Interest on Investment		1,200	Cr	6,900

[TURN OVER

(68)

6. Prepare analytical Petty Cash Book of M/s. James Lever.

20

Date	Transaction	₹
2016		
March 01	Received from main cashier	6,000
03	Paid for carriage inwards	320
04	Purchased postal stamps	480
07	Paid for cleaning of office	370
09	Paid conveyance expenses to office peon	470
12	Paid telephone bill	260
14	Paid for sundry expenses	120
16	Paid conveyance expenses to staff	490
20	Paid for carriage inwards	460
22	Paid advance to salesman	1,000
24	Purchased stationery for office use	300
29	Paid tea coffee expenses	450

7. Pass Journal entries to rectify the following errors in the books of M/s. Aditya Pharmacy :

20

- ₹ 2,400 paid to Atul Medicals was Debited to their account as ₹ 2,000.
- ₹ 250 paid to Rita as conveyance expense was debited of her account.
- Purchase Returns of Goods of ₹ 1,000 to Nirav was posted to debit to his account as ₹ 1,100.
- Salaries Paid ₹ 8,000 was posted to Debit of Sundry Expenses A/c.
- Wages paid ₹ 8,000 for installation of Machinery were debited to wages account.
- Purchase of Furniture of ₹ 5,000 from Mr. Prerak was entered in purchase return book.
- Sales register for the month was over cast by ₹ 18,000.
- Payment of ₹ 5,000 to Vijay traders by cash was entered in cash book in bank column.
- Advance paid to Mr. Vishal ₹ 500 was credited to his account.
- Purchase of Furniture of ₹ 38,000 from Mr. Anurag was not recorded at all.

8. Write short notes on (any four) :

20

(a) Balance Sheet	(b) Petty Cash book
(c) Trading Account	(d) Types of Accounts
(e) Rectification of errors	(f) Ledger.

69

SYBA

May
2016

Con. 150-16.

Mass Communication

YJ-4795

(3 Hours)

[Total Marks : 100]

N.B. : (1) Attempt **all** questions.

(2) **All** questions carry **equal** marks.

1. (a) What is Mass Communication ? Explain the scope and objectives of Mass Communication as a discipline.

OR

- (b) What are the tools of Mass Communication ? Give Comparison between Doordarshan and Private T.V. Satellite channels.

2. (a) What are code of conducts available for the media persons ? Elaborate with examples.

OR

- (b) Discuss the folk culture of Maharashtra in details.

3. (a) What are the steps to prepare front page of a newspaper ?

OR

- (b) What is film censorship ? Give examples of some recent films which have been censored.

4. (a) State functions of the Radio with examples.

OR

- (b) Do advertisements in India portray a real picture of women in our society ? Discuss.

5. Write short notes on any **two** of the following :-

- (a) FM Radio channels
- (b) Political Reporter
- (c) Effects of media on family relations
- (d) Investigative Journalism
- (e) Public opinion.

[TURN OVER

76

Con.150-YJ-4795-16.

2

(मराठी रूपांतर)

(३ तास)

[एकूण गुण : १००]

सूचना : (१) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

(२) सर्व प्रश्नांना समान गुण दर्शवितात.

१. (अ) 'जन संज्ञापन' म्हणजे काय ? त्याचे पाठ्यविषय म्हणून उद्देश आणि लक्ष्य काय ?

किंवा

(ब) जनसंज्ञापनाची तंत्रे कोणती ? 'दूरदर्शन' व 'उपग्रह खाजगी दूरचित्रवाणी वाहिन्या' यांची तुलना करा.

२. (अ) प्रसारमाध्यमांच्या प्रतिनिधीसाठी कोणती आचार संहिता उपलब्ध आहे ? सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

(ब) महाराष्ट्रातील लोकसंस्कृती सविस्तरपणे चर्चा करा.

३. (अ) वर्तमानपत्राचे मुखपृष्ठ तयार करण्याच्या पायऱ्या चर्चा करा.

किंवा

(ब) चित्रपट नियंत्रक म्हणजे काय ? नियंत्रण लागू झालेल्या काही चित्रपटांची नावे लिहा.

४. (अ) नभोवाणीचे कार्य सोदाहरण चर्चा करा.

किंवा

(ब) आजच्या जाहिरातीमध्ये आपल्या समाजातील स्त्रीचे खरे स्वरूप दाखविले जाते का ? चर्चा करा.

५. खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :-

(अ) 'एफएम' नभोवाणी वाहिनी

(ब) राजकीय वार्ताहर

(क) माध्यमांचा कौटुंबिक संबंधावरील परिणाम

(ड) अन्वेषण पत्रकारीता

(इ) जनमत.

४१

Urdu - Pap-II

(3 HOURS)

(Total Marks 100)

ہدایات:

۱۔ ہر جواب سے پہلے متعلقہ سوال ضرور نقل کریں۔

20

سوال نمبر ۱: اردو نظم کے فنی و فکری محاسن قلم بند کیجیے۔

یا

اردو نظم کی تاریخ کا محاسبہ کیجیے۔

20

سوال نمبر ۲: ”غزل بنیادی طور پر ایک داخلی صنف سخن ہے۔“

قول بالا کی روشنی میں غزل کے فن پر سیر حاصل تبصرہ کیجیے۔

یا

اردو غزل کی تاریخ کا احاطہ کیجیے۔

10

سوال نمبر ۳: الف: حسرت موہانی کے حالات زندگی قلم بند کیجیے۔

یا

حسرت موہانی کی غزل گوئی پر تبصرہ کیجیے۔

10

ب: جگر کے سوانحی کوائف پر روشنی ڈالے۔

یا

جگر کے غزل گوئی کے محاسن تفصیل سے لکھیے۔

Turn Over

سوال نمبر ۴: الف: جوش کی سوانح حیات پر تبصرہ کیجیے۔

10

یا

جوش کی نظم نگاری کا جائزہ لیجیے۔

10

ب: سردار جعفری کی زندگی کے اہم پہلوؤں کی نشاندہی کیجیے۔

یا

سردار جعفری کی نظم نگاری کی خصوصیات واضح کیجیے۔

10

سوال نمبر ۵: الف: درج ذیل سے کسی ایک نظم کا مرکزی خیال واضح کیجیے۔

۱۔ بھٹکتی ہوئی نیکی

۲۔ میرا سفر

۳۔ سجاد ظہیر کے نام

10

ب: درج ذیل سے صرف پانچ کی تشریح کیجیے۔

۱۔ خرد کا نام جنوں پڑ گیا جنوں کا خرد

جو چاہے آپ کا حسن کرشمہ ساز کرے

۲۔ اپنا سا شوق اوروں میں لائیں کہاں سے ہم

گھبرا گئے ہیں بے دلی ہرماں سے ہم

Turn Over

۳۔ رات رو رو کہ جس طرح کاٹی
اس صورت سے دن کو شام کیا

۴۔ بھولی نہیں دل کو تری دزدیدہ نگاہی
پہلو میں ہے کچھ کچھ خلش تیر ابھی تک

۵۔ لاکھوں کو جس نے صبر سے بیگانہ کر دیا
کیا کہیے آہ وہ نگہ آشنا ہے کیا

۶۔ دل کے معاملات میں ناصح شکست کیا
سوار حسن پھر بھی یہ الزام آگیا

۷۔ آنا ہے جو بزم جاناں میں، پندار خودی کو توڑ کے آ
اے ہوش و خرد کے دیوانے یاں ہوش و خرد کا کام نہیں

۸۔ مری زندگی تو گزری ترے ہجر کے سہارے
مری موت کو بھی پیارے کوئی چاہیے بہانہ

☆☆☆

SYBA

Con. 124-16.

Urdu - Pap. III

May
2016

YJ-4658

(3 HOURS)

(Total Marks 100)

ہدایات:

۱۔ ہر جواب سے پہلے متعلقہ سوال ضرور نقل کریں۔

سوال نمبر ۱: خطوط نگاری کی فنی خصوصیات قلم بند کیجیے۔

20

یا

اردو ادب میں خطوط نگاری کی اہمیت و افادیت کا جائزہ لیجیے۔

سوال نمبر ۲: سفر نامے کی تعریف لکھیے۔ اور اس کی ادبی اہمیت پر تبصرہ کیجیے۔

20

یا

اردو ادب میں سفر ناموں کے ارتقائی سفر کی روداد قلم بند کیجیے۔

سوال نمبر ۳: سرسید کی خطوط نگاری کی خصوصیات واضح کیجیے۔

20

یا

سعادت حسن منٹو کے سوانحی کوائف پر روشنی ڈالیے۔

سوال نمبر ۴: ابن انشا کے سفر ناموں کا تفصیلی جائزہ لیجیے۔

20

یا

غلام السیدین کے حالات زندگی پر روشنی ڈالیے۔

Turn Over

10

۵: الف: درج ذیل سے کسی دو کی وضاحت کیجیے۔

۱۔ جناب من آپ نے مقصود مدرستہ العلوم پر غور نہیں فرمایا۔ اس کا مقصد تو یہ ہے کہ مسلمان علوم و فنون میں ایسی تعلیم یا جاو دیں کہ بلا ذریعہ نوکری خود اپنی قوت بازو سے اپنی معاش پیدا کریں اور جو کہ مدارس سرکاری میں بجز نوکری پیشہ بننے کے یہ بات حاصل نہیں ہوتی اس لیے مستقل مدرسہ کے قائم کرنے کی ضرورت پیش آتی ہے۔

۲۔ مگر ایسا نہ کرنا کہ قوم کے ہاتھ سے نکل کر اور لوگوں کے قبضہ میں چلا جائے۔ بری طرح یا بھلی طرح ہماری قوم ہی اس کی چلانے والی ہو۔ لوگ عام فائدہ کے کاموں میں حکام کے سامنے بھی اپنا رسوخ چاہتے ہیں۔ مگر حقیقت میں اپنی عزت کھو بیٹھتے ہیں۔

۳۔ میں بہت کچھ لکھنا چاہتا ہوں مگر نقاہت..... وہ مستقل تھکاوٹ جو میرے اوپر طاری رہتی ہے۔ کچھ کرنے نہیں دیتی اگر مجھے تھوڑا سا سکون حاصل ہو تو میں وہ بکھرے ہوئے خیالات جمع کر سکتا ہوں جو برسات کے پتنگوں کی مانند اڑتے رہتے ہیں۔ مگر..... اگر کرتے ہی کسی روز مر جاؤں گا۔ اور آپ بھی یہ کہہ کر خاموش ہو جائیں گے۔

10

ب: سیاق و ساق کے حوالے سے صرف دو کی وضاحت کیجیے۔

۱۔ دمشق اس وقت بھی آباد تھا۔ جب حضرت ابراہیم علیہ السلام نے دین کی منادی کی۔ حضرت داؤد اور حضرت سلیمان کے عہد میں بھی یہ رونق پر تھا۔ آشود یوں اور ایرانیوں کے رایت بھی اس کی فصلوں پر لہرائے اور سکندر عظیم کے بعد اہل مقدونیہ یہاں اپنا سکھ چلا سکے۔

Turn Over

۲۔ مسلمانوں کا دعویٰ ہے کہ ان کا تناسب اب عیسائیوں کے برابر ہے۔ مولوی محبوب عالم نے ۱۹۰۰ء میں لکھا تھا کہ شہر میں مسلمان فقط ایک چوتھائی ہیں۔ عربی زبان سے محبت اور اسرائیل کی مخالفت میں ہم نے ان کو عیسائیوں کو مسلمانوں سے کم شمشیر برہنہ پایا۔

۳۔ لیکن دو سال پہلے یہاں قیامت کا نمونہ نظر آتا ہوگا اور انسان کے ہاتھوں انسان کی وہ درگت بنی ہوئی تھی کہ انسان ہونا باعث عار معلوم ہوتا۔ اور اب بھی حالت کہاں بہتر ہے۔ ابھی چند روز ہوئے اخباروں میں تھا کہ اس جاڑے کے موسم میں وسط یورپ میں تیس لاکھ آدمیوں کا قاتلے سے مرنا تقریباً ناگزیر ہے۔

☆☆☆

۲۰۰۸-۰۷-۲۰

۲۲-۰۷-۲۰۰۸

۷۷